

Let za korist delav-
skega ljudstva. Delav-
ci se opravljajo do
vsega kar proizvedejo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

Entered as second-class matter, Dec. 8, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežel, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, pripilje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (485)
je številka...
tedaj vam e prihodnje
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

ŠTEV. (NO.) 484.

SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE.

CHICAGO, ILL., DNE 19. DECEMBRA, (DECEMBER) 1916.

LETO (VOL.) XI.

Kaj pa mir?

Zelo slovesno je nemški kancelar uprizoril svojo mirovno ponudbo. Ne njegove besede, ampak teatralna inscenacija je napravila na vseh koncih in krajih tako velik vtisk, kakor da je z njegovo ponudbo mir že zagotovljen in klanje končano. Kajti Bethmannove besede niso povedale nič novega; saj je že dvakrat v parlamentu izjavil, da je Nemčija pripravljena skleniti mir. Novo je bilo sedaj to, da je naznanil nemško voljo diplomatom, ki zastopajo interese nasprotniških dežel. Doslej je Nemčija pričakovala, da pridejo zavezniki prositi za mir, sedaj jim ga sama ponuja.

Ta razlika je res znatna. Ali nekaj je ostalo, kar bi bilo nad vse važno. Tisti dan, ko je Bethmann Hollweg sprejel poslanike, je bil nemški parlament sklican na sejo. Splošno se je upalo, da pove kancelar tam kaj več; toda nobene erke ni izrekel, po kateri bi bilo mogoče vsaj približno sklepati, kaj smatra nemška vlada za pogoje miru.

Prav s tem je pa resnost nemškega predloga skrajno zmanjšana, in kancelarjeva molčečnost daje skoraj tistim prav, ki menijo, da igra nemška vlada neodkritosrčno igro.

Ne mislimo, da Nemčija ne želi v resnici miru. Da ji sega vojna že čez grlo, verjamejo radi. Zlasti smo pa prepričani, da se je velik del ljudstva naveličal tega klanja in da mora vlada računati s to nezadovoljnostjo. Morda tudi spoznavajo v poučnih krogih, da je vojna sreča prav tako neizbežljiva ljudem, kakor sreča sploh, in da prav lahko postane nezvesta.

O želji torej ni dvomiti. Ampak ta želja postane odkritosrčna in resna šele tedaj, kadar je pripravljena od svoje strani storiti za uresničenje vse, kar je mogoče. V sedanjih razmerah je mir mogoč in nemogoč; odvisno je od pogojev. Kajti pozabiti se ne sme, da so odločilni faktorji vlade. Tistih, ki zagovarjajo mir "za vsako ceno", nihče ne vpraša.

Nemčija sama ne bo sprejela miru za vsako ceno. Tako je jasno, da ga tudi zavezniki ne sprejmo. Res je Nemčija vojaško v boljšem položaju. Toda v taki situaciji zavezniki vendar niso, da bi morali kapitulirati na milost in nemilost. Ker torej Nemčija ne more diktirati pogojev, je mir mogoč, ako so nemške zahteve sprejemljive za zaveznike, nemogoč pa, če so nesprejemljive.

Bethmann bi bil storil interesom miru največjo uslugo, če bi bil na kakršenkoli način označil pogoje centralnih sil. Razume se, da ni mogel naštevati vseh podrobnosti. Ali toliko diplo-

matične spretnosti že ima, da bi bil znal na primeren način označiti splošno stališče svoje vlade. Zakaj razlika je, če vabi Nemčija zaveznike na pogajanje, pri katerem hoče a priori nastopiti kot zmagovalka, ali pa če želi konec vojne brez obzira na to, kaj je kdor zasedel in kje stoje kakšne armade.

Bethmann ni dejal besedice, po kateri bi se moglo vsaj slutiti, kaj hoče. In s tem je sam postavil skalo, ob kateri se njegova mirovna ponudba lahko razbije kakor pena.

Časopisje ima pač vesti o nemških pogojih. Kdaj se ni imelo vesti o vsem, kar je bilo, kar je in kar bo? "Dober" list mora imeti svoje poročevalce tudi v nebesih in v peklu. Kdor nima dovolj poguma, da bi si izmišljal, česar ne ve, je slab reporter. In tako smo čitali, da je Nemčija pripravljena vrniti Belgijo in zasedeni del Francije, ampak da zahteva tam nekakšno gospodarsko kontrolo, zlasti z ozirom na ondolne rudnike; da morata Poljska in Litvinska postati "neodvisni" kraljestvi; da bo o balkanskih vprašanjih odločevala konferenca, ker so zelo zapletena; da zahteva Nemčija kontrolo v Mezopotamiji in prost dohod do Perzijskega zaliva; da zahteva povračilo vseh kolonij ali pa zamenjavo za francoske.

Kdo je časnikarjem povedal, da so to nemški pogoji? Menda nihče ne. Toda ker je Bethmann Hollweg sam molčal, je zelo verjetno, da bodo tudi vlade zaveznikov pričakovale kaj podobnega. In če je psihologično znatno premaganemu, a vendar ne poraženemu skrajno težko podati zmogovalec roko, dokler ima kaj upanja, da vrne vsaj nekaj dobljenih batin in po kaže, da ni tak slab, kakor se je mislilo, je podlaga za sprejem nemške ponudbe še toliko slabša, dokler more na strani zaveznikov vladati tako mnenje o nemških ciljih.

Zato ni čudno, da prihaja iz zavezniških dežel zelo veliko glasov proti nemški ponudbi, in zelo zelo malo zanjo.

Kakšna strogo oficijelna izjava doslej pač še ni bila mogoča: Diplomacija ima svoja predpisana pota. V Londonu, Parizu in Petrogradu so seveda v torek vedeli, da ponuja Nemčija mir. Toda oficijelno so to izrekli šele večer ali predvečer, kajti Zedinjene države so šele v soboto dospole, da so odposlale nemško noto tja, kamor je bila namenjena. Česar kakšna vlada ne ve oficijelno, tega sploh ne ve.

Toda neobveznih glasov je bilo že dovolj, in po njih se ne more sklepati, da je na strani zaveznikov razpoloženje za mir kaj veliko.

V francoski zbornici je govoril ministrski predsednik Briand, ko je naznanjal ustanovitve nove vlade. On je svaril Francijo pred prenapljenim mirom in zaključil svoj govor z besedami: "Zakrivil bi velik greh, če ne bi zaključil svojih domovini: Pozor! Stoj na straži!"

Oglasila se je tudi ruska duma. Po ostrem govoru zunanjega ministra Pokrovskega je bila soglasno sprejeta resolucija, ki pravi, da bi bil mir na podlagi nemških pogojev le grožnja nove krvave vojne, ki bi zahtevala še večje človeške žrtve. Nemčija mora biti primerno kaznovana za to, da je izzvala vojno.

V angleškem parlamentu še ni mogel nastopiti Lloyd George, ker ga je zadrževala bolezen. Zastopal ga je Andrew Bonar Law, in njemu je zbornica dovolila dve milijardi dolarjev novega vojnega kredita in milijon vojakov.

Tudi če se človek ne bi oziral na to, kar piše časopisje, bi mogel iz teh pojavov zajemati le malo upanja za mir. Priznati se pa mora, da so med časopisi tudi vplivni in taki, o katerih se ve, da izražajo nazore vlade ali pa drugih tehtnih faktorjev. In medtem, ko odklanjajo ravno taki časopisi na strani zaveznikov nemško ponudbo, piše večina nemških časopisov v tonu, ki tudi ne služi pospeševanju miru. "Ponudili smo mir, ker se zavedamo svoje moči." "Že zavezniki ne sprejmejo naše ponudbe, jih prisili naš meč." "na konferenci se bodo morali sprejeti naši pogoji; naše žrtve morajo biti poplačane" — to so večnoma vodilni motivi v člankih nemških časopisov. In zelo naravno je, da odgovarjajo angleški, francoski in ruski listi večnoma na podoben način.

Vse to so važni simptoni. Seveda še ne pomenijo, da je mir absolutno nemogoč. Brez posebnih težav bi bila na primer mogoča srednja, pripravljajna pot, konferenca, na kateri bi se nasprotniki pomenili o pogojih, da bi vsaj spoznali, če jih morejo eni in drugi s svojega stališča sprejeti. Tudi v balkanski vojni je bilo tako premirje; ker se na konferenci ni dosegel sporazum, se je potem vojna nadaljevala. Seveda je vprašanje, če ne misli ena ali druga stran, da bi tako premirje nasprotniku vojaško koristilo.

Bilo bi tudi mogoče, da bi se obe stranki, medtem ko se nadaljuje vojna, skušali s posredovanjem nevtralec poučiti o obojestranskih zahtevah in pogojih. Morda bi se s tem dosegel tak rezultat, ki bi vsaj omogočil konferenco, na kateri bi se dalje govorilo.

Vse te možnosti eksistirajo. Ali vse so zunanje vzroke, ki ne odpravljajo, a razumljivega nezaupa-

nja, ki ga goje vse zavezniške države napram Nemčiji.

Največja napaka bi bila seveda misliti, da igra pri tem vprašanju malih narodov kakšno znatnejšo vlogo. V najplivnejših angleških listih lahko čitamo zahtevo, da mora dati garancije za bodočnost, da se mora Belgiji in Srbiji vrniti samostojnost, torej približno to, da dobi Evropa tako lice, kakršno je imela pred vojno. Nikjer ne najdete zahteve o Jugoslaviji, o češki samostalnosti, o rusinski svobodi. Angleži in Francozi nimajo časa, da bi mislili na nas, in Rusi tudi ne. Ponudbo Nemčije presojaajo s stališča svojih interesov; če jim je zaradi njih nesprejemljiva, jo bodo odklonili; če bo in kadar bo mirno pogajanje v njihovem interesu, ga bodo sprejeli.

Če pride sedaj do mirovne konference, o čemer pač zelo dvomimo, je gotovo izključeno, da bi se rešilo jugoslovansko vprašanje v znišlu neodvisnosti. Toliko sta Nemčija in Avstrija doslej zmagovalki, da ne bo mogel nihče od zadnje zahtevati, naj se odreče našim krajem. Če bi vrnili Srbiji, kar ji je zasedla, bi bilo že to toliko, da ne veruje skoraj nihče v to možnost.

Kljub temu bi mi bili za mir, če bi bilo to odvisno od nas. Ne le iz splošnega nasprotstva proti vojni, ampak tudi zato, ker je dosedanje bojevanje pokazalo, da ne daje orožje v tem tepežu nobene garancije za pravično rešitev problemov. Izven dvoma je, da zahteva nadaljevanje vojne nove žrtve, nemara še večje od sedanjih; nobenega jamstva ni, da prinese narodom, kar pričakujejo. Pravice malih narodov zaradi tega ostanejo njih pravice; ali za svoje cilje se bodo morali zopet bojevati na drug način, z drugim orožjem, ki zagotavlja boljši uspeh kakor zanašanje na naklonjenost Londona in Petrograda.

Dvomimo o miru v sedanji dobi. Dvomimo pa le za to, ker so interesna stališča Anglije in Nemčije še preveč nasprotna. Zakaj tudi sedaj se lahko opazuje, da stojita ti dve sili v ospredu. Mir je ponudila Nemčija; kdo se meni za to, da so ga ponudile tudi Avstrija, Bolgarska in Turčija? In vse čaka, kaj odgovori oficijelna Anglija. Zavezniki se bodo posvetovali; pri tem dogovarjanju bo imela Anglija odločilno besedo.

Zaradi nemških in angleških interesov se vodi vojna; na podlagi nemških in angleških interesov se bo sklepal mir. Kdaj? — to je vprašanje.

Karlova amnestija.

Novi avstrijski cesar je pomilostil dr. Kramarja in ostale češke poslance in politike, ki so bili obsojeni na smrt. Dinastičarji bodo to lahko slavili kot velikodušno dejanje in gotovo se bo v Avstriji in Nemčiji mnogo napisalo o Karlovem dobrem sreč. Nas ne bodo našli v tem kolu. Ni česar ne vemo o Karlovem sreč. Anekdote, ki se redno pripovedujejo o princih, nas ne ganejo, kajti če niso izmišljene, so pa približno take, kakršne bi se lahko pripovedovale o vsakem otroku in mlademu človeku. Nihče ni taka absolutna zverina, da ne bi imel kakšne lep trenutek, kakšno mehko čustvo ali kakšno nesebično dejanje v svojem življenju. Še zverina ga ima. Taki posamezni slučajji nam ne povedo ničesar o splošnem značaju človeka.

Kako naj vemo, kakšno je Karlovo sreč? Nismo se z njim igrali, v šolo nismo hodili z njim, pri eni mizi nismo kosili, svojih ljubezenskih skrivnosti nam ni zaupal. Skratka, ne poznamo ga. Toda če bi nam našli tisoč simpatičnih dejanj, nas vendar ne morejo navdušiti zanj. Kajti cesarjev ne potrebuje mo, ne slabih, ne dobrih. Človek je lahko dober, cesarjev ni dobrih, ker je institucija monarhije sama na sebi slaba.

Zato nas tudi taka pomilostitev ne more spraviti v ekstazo. In tudi nič ne pomeni za presojanje vladarja. Teoretično je naposled tudi Avstrija konstitucionalna država in taki monarhovi akti spadajo pod odgovornost vlade. Stara navada je, da podeli nov vladar politično amnestijo, tako kakor pomilostita star vladar obsojence ob svojih jubilejih. Kdo naj bo pomilostjen, pa predlaga vlada. Take amnestije spadajo med šege in nimajo zato nič opraviti z vladarjevo dobroto.

Če je telegram, ki poroča o amnestiji, popoln in verjetno je, da je — tedaj je milostni akt novega cesarja sploh zelo majhen. V Avstriji je na tisoče ljudi zaprtih zaradi političnih deliktov, zaradi tega, ker so drugačnega mnenja kakor vladajoči, in izmed vseh jih je pomilostjenih toliko, da jih sešteješ na prste. In tudi v njihovem slučaju je beseda "pomilostitev" napačna; fakično je le deloma popravljena krivica, ki jo je storila vojno sodišče, ko je te ljudi obsodilo na smrt. Nikoli se nismo v političnih nazorih strinjali s Kramarjem ali Klofačem; toda krivica je krivica, naj se stori prijatelju ali pa nasprotniku. In bila je krivica kom temirati "velezdajstvo" iz pisen, ki so bila pisana davno pred vojno in iz katerih se more pač izvajati, da je imel Kramar

na Ruskem znanec, da je hodil tja na počitnice, ne pa da je bil politično kaj drugega, kakor zanesljiva opora avstrijske vlade.

Stuerghku se je zdelo potrebno strahovati Čeha, kakor je bil sploh naklonjen teroristični taktiki. Zato se je pod njegovo vlado izvršil ta proces. Koerber bi bil menda rad dosegel spravo s Čehi, zato je skušal z amnestijo popraviti krivico, ki jih je razburjala. Če se bo ta bilj res dosegel, je tem večje vprašanje sedaj, ko se je Koerber umaknil Spitzmuellerju.

Vsekakor je to ves zmisel amnestije. Drugega nima. Sicer bi morala biti mnogo obširnejša. Bila je na primer ugodna prilika za pomilostitev mladega Adlerja. Seveda smo prepričani, da je Adler ni pričakoval. In če bi mu rekli, da naj prosí za milost, gotovo ne bi storil tega. Ampak amnestija se ne daje na prošnjo, temveč iz lastne iniciative. Če bi bila vlada predložila Adlerja na pomilostenje, bi bila s tem pokazala, da hoče napraviti konec sistemu, ki je vladal pod grofom Stuerghkom in povesti o demokraciji, na katero se hoče baje naslanjati Karl, bi bile pridobile vsaj nekoliko verjetnosti. Tako je pa vsa milost skrajno mršava, za slavo novega cesarja popolnoma nezadostna.

O vzrokih draginje, ki se je naravnost grozeče razširila po Ameriki, smo slišali že najraznovrstnejše pripovedke. Letina je bila slaba. Mnogo živeža se je pokvarilo. Železniških voz primanjkuje; itd., itd. Skoraj bi se človeku smilili ubogi kapitalisti, ki v teh razmerah morajo še doplačati, če računajo za tono premoga "samo" 12 dolarjev in za tucat jaje "le" 75 centov.

Ne trudite se z usmiljenjem! Škoda za vsako solzo, ki bi jo pretečili za "trpeče" oderuhe. Izgovorov za draginjo je dovolj, ampak izgovori niso vzroki. Celotno v nekaterih kapitalističnih listih je objavljena statistika, ki kaže, da se je letos pridelalo v Zedinjenih državah toliko pšenice, da je je popolnoma dovolj za domačo porabo, in za seme za prihodnje leto in da ostane poleg tega še 122.000.000 bušljev, ki se lahko z mirno vestjo izpeljejo v Evropo.

Statistika Chicago Boarda of Trade kaže, da se je doslej izpeljalo le 60.000.000 bušljev pšenice v razne tuje države. Dalje je iz teh statistik razvidno, da se je letos pridelalo v Zedinjenih državah 2.171.938.000 bušljev koruze. To je peti delež v vrsti najboljših letin koruze v zgodovini

Ob draginji papirja.

V Washingtonu so se zbrali lastniki meščanskih časopisov iz raznih krajev dežele, da se posvetujejo o položaju, ki ga ustvarja draginja papirja. Predsednik konference je v svojem nagovoru dejal: "Nič ne pomaga, če si zakrivamo, kako kritičen je položaj naših listov, in če ostanejo cene papirja le približno na sedanji višini, je popolnoma gotovo na tisoče manjših in srednjih časopisov posvečenih pogin.".

Kar izrekajo te besede, je javna tajnost v Zedinjenih državah. Draginja papirja presega že vse meje, in vlada, ki je že pred meseci govorila o preiskavi in odpravi, ni do današnjega dneva našla nobenega sredstva, da bi ustavila to oderušvo. Preiskava je dognala, da ne povzročajo draginje producerski stroški. To je vse. Nihče ne bo trdil, da je s tem konstatiranjem kaj opravljeno. Če vemo, da nas odirajo brez povoda, nam to vendar nič ne pomaga.

Pravijo sicer, da povzroča draginjo papirja izvoz v Evropo. Toda kakor vidimo, je papir sicer nesramno drag, vendar ga pa ne primanjkuje. Izvoz v Evropo daje fabrikantom ogromne profite, pa se jim zdi koristno, če zahtevajo doma enake cene, kakor jih iztiskavajo za eksportirano blago. Evropa kupuje papir iz Amerike, torej ga

ameriške farme. Dalje so pa na razpolago tudi številke, iz katerih je razvidno, da niso imeli ameriški živinorejci še nikdar toliko živine kakor sedaj.

Skratka: kar se je govorilo in pisalo o slabi letini, je vse skupaj izmišljeno. In sicer so to spravili v svet razni "kralji", ki imajo pod svojo kontrolo veliko zalog hrane, in so si izmišlili "vzroke", da so opravičeni življenjske potrebe, ne podražiti. Še nikdar v zgodovini Zedinjenih držav niso bili ameriški kapitalisti in spekulantje tako nesramni kakor letos, ko je v Evropi vojna, katara jim je dala priliko veliko več izvažati in obenem reči, da je draginja kriva voja zahteva boljše plače. In to bi segalo v njihov žep.

Čuditi se ni treba, da se najdejo take številke tudi v kapitalističnih listih. Objavljajo jih glasila, ki zastopajo pretežno industrijalne kapitaliste. Ti nimajo profitov od draginje in so zato lahko ogorčeni. Naposled imajo pa tudi vzroke za to, ker se boje, da prisli draginja delavce, da bi zahtevali boljše plače. In to bi segalo v njihov žep.

ne more sama izvažati. Ameriškim izkoriščevalcem se ni treba bati zunanje konkurence, pa izrabljajo položaj v svoj prid. To je pravi vzrok draginje, in če bi vlada imela resno voljo, bi ga bila že davno lahko izteknila.

Meščanski časnikarski izdajatelji tarnajo, in predsednik njihove konference gotovo ni pretiraval, ko je dejal, da je na tisoče časopisov, katerim preti pogla. A če so meščanski časopisi v takem položaju, je nevarnost za delavske liste še večja, ker nimajo kapitala, s katerim bi si mogli pomagati v kritični dobi in ker tudi ne morejo delati take kupčije z oglašji, kakor meščansko časopisje.

Večini delavskih listov gre naravnost za obstanek. Da pa ne dela njih voda vladi nobenih preglov je umevno. Morda bi bil nastop zoper oderuhe kaj energičnejši, če bi ga zahtevali veliki kapitalistični listi. Ali od te strani ima vlada mir, in to ima svoje razloge.

Veliki časopisi potrebujejo nedvomno več papirja od malih, in misliti bi bilo, da so od draginje še bolj prizadeti. Toda lastniki takih listov so obenem tudi bodisi lastniki ali pa delničarji papirnih tovarn in imajo tukaj od drugega papirja več dobička, kakor pri listu izgube. Če pa trpe manjši listi, jim je to čisto prav, kakor je velikim tovarnarjem vseč, ako propadajo mali obrtniki.

Med velikim in malim kapitalom se vedno vodi boj; prvi si hoče spraviti situacijo konkurence s poči, drugi si hoče podaljšati obstanek. Sredstva tega boja so različna in se čisto menjaajo. Ena epizoda takega boja se odigrava sedaj na polju papirja. Pri tem pa prihaja delavski tisk v nevarnost, da bo plačal glavne stroške tega boja.

Če je res, da je delavski tisk najvažnejše orožje delavskega boja, tedaj je tudi res, da se tičejo ti kapitalistični napadi delavstva samega. Vzeti delavstvu njegovo časopisje, se pravi, vzeti mu sredstvo za svoj sporazum; delavski razred brez svojega časopisja je kakor človek brez jezika.

Kapitalisti se gotovo ne bi jokali, če bi zaradi njihovega izsiljevanja začeli delavski listi propadati. Treba je pa priznati, da je položaj resen. Če tarnajo meščanski listi, da jim gre za življenje in smrt, je jasno, da je nevarnost za delavske liste še večja.

Štiskati v žepu pest je nepotreben trud.

Stari delavci.

Pri narodih stare civilizacije je bila starost spoštovana. Častna mesta so bila na javnih zborih prihranjena starij; v državnih svetih so imeli prvo besedo. Senat je bil zbor starih, seniorov. Vladajoči nazor je bil, da daje življenje izkušnje. Čim več življenja je kdo imel za seboj, tem več si je pridobil izkušenj. Iz teh izvira znanje; ob izkušnjah se brusi razum in raste modrost. Poslušati modrost onih, ki jo imajo, je koristno za vso družbo. Tako so bili torej stari resnično koristni človeški družbi in zato jih je ta spoštovala.

Tudi v verstvo je prešlo to spoštovanje. Skoraj v vseh poganskih verah nahajamo čiščenje prednikov. Tiste, ki so že dovršili življenje na tem svetu in so bili torej starejši od živčih, so pogostoma povzdigovali med bogove in polbogove.

Spoštovanje starine je prešlo tudi v krščanstvo. "Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živeti," pravi od židovstva prevzeta božja zapoved. Staršem gre torej čast, in tudi zate je hrepenenje vredeti cel, da dosežeš visoko starost.

Tako je v teoriji. Ali pa je to tudi v praksi resnično?

Kapitalizem se ti smeje. Njemu da bi bili stari ljudje vredni spoštovanja?

O, da. Napišite gimljivo povest o kakšnih častitljivih starcih, odenite jih z melikimi simpatijami in potipajte čitateljem na oči, da bodo mo-

rali potegniti robce iz žepa, in rekli bodo: Lepo! Ampak v življenju? — Ej, prijatelji, to je druga reč. V življenju je človek toliko vreden, kolikor se more iz njega iztisniti profita. Opice so inteligentne živalice in mnoge več se nauče, nego so ljudje dolgo mislili. A če bi jih bilo mogoče dresirati za dela, ki jih sedaj opravljajo livarji, strojniki, peki, ključavničarji itd., bi bile opice več vredne od človeka delavca, četudi nimajo Adama, ki je bil ustvarjen po božji podobi. Opice ne vedo, kaj je denar in ne bi zahtevale plače. Zanje ne bi bilo nemoralno, če bi hodile nage, in nanjbrže tudi štrajkale ne bi.

To je merilo, s katerim se meri v kapitalistični družbi vrednost kakšnega bitja. Po tem merilu je človek tem manj vreden, čim starejši je, in naši sivolasec morajo biti še veseli, da se jim ne godi tako kakor pri nekaterih zamorskih rodovih, kjer jih enostavno ubijejo, kadar dosežejo gotovo starost.

Pri nas jih ne pobijajo s kolom. Sicer pa imamo vendar nekaj podobnega kakor zamorec. Kapitalistična družba jim dovoli, da poginejo od lakote, ali pa da odpro plinsko cev in se nadihajo parfuma, dokler ga nimajo pluća dovolj.

Kapitalizem ne ubija direktno. Ljubša mu je indirektna metoda.

Ampak to je bilo. Sedaj spada to že v zgodovino, vsaj v Chicagi. Tukaj imamo človekoljubce, ki popravljajo naš čemerni svet na vse mogo-

če načine in delajo ljubeu dobrote. Mile duše so se spomnile tudi delavcev, starih nad 45 let in so jih povabile na shod v Olympic Theatre, da jim naznanijo novo dobo, polno sreče in veselja.

Glavni govornik je bil Mr. S. M. Hastings, član društva illinojskih tovarnarjev. Mož je potolažil poslušalce, da ni tako hudo biti star, kakor marsikdo misli; on sam zasluži po 45. letu svojega življenja več, nego je zaslužil prej. To veselo novico mu od sreče radi verjamemo in celo mislimo, da ni edini, ki se mu tako godi. Rockefellerjevi milijoni tudi rastejo, čim bolj se stara; še drugi kapitalisti imajo enake izkušnje. Striči kupone z delnic je tako naporno delo, da ga tudi osemdesetletna roka lahko opravlja.

Ampak ne obrekujemo! Gospodje dobrotniki niso ostali le pri tej tolažbi; kakor čitamo v kapitalističnih listih, je vprašanje starih delavcev rešeno. Človekoljuben odbor bo sprejemal prošnje takih ljudi in bo gledal, da jim priskrbi delo ali službe.

Socialisti so v svoji znani predrznosti vedno nastopali z drugačnimi zahtevami. Trdili so, da je človek, če je delal takole do 60. leta, popolnoma opravil svojo dolžnost napram družbi, in da je tedaj družba dolžna skrbeti za njega. Zahtevali so starostno zavarovanje. Če je priroda tako uredila, da človekove moči nekaj časa naraščajo, potem se drže na enaki stopnji, potem pa pojemajo, je jasno, da starost ni doba dela, ampak do-

ba počitka. Torej mora biti starim ljudem počitek omogočen.

Mr. Hastings ni za tako zavarovanje. Seveda ne. Za starostne penzije bi morali kapitalisti prispevati; te zabave pa ne ljubijo. Saj je tupatom tudi starejši človek sposoben za kakšnega "janitorja", nočnega čuvarja ali kaj podobnega.

In potem je še nekaj drugega. Izrazi priseljencev so od začetka vojne silno padli. Iz vojskujočih se dežel sploh ni delavcev. Kdor je sposoben za delo, je tudi sposoben za vojsko, in pri tem džabu ni sedaj brezposelnosti v Evropi. Kapitalizem pa potrebuje rok, in če ni mladih dovolj, si je treba pomagati tudi s stariimi.

Neumno bi bilo, če bi kapitalisti to javno povedali. Ne, to je veliko modrejše: Stari delavci se sklicujejo, sentimentalno se jim razloži, kako žalostna je njih usoda, in naposled se jim pove z velikodušnim glasom: "Pomagati vam hočemo!"

Strela božja! Za pomoč moraš biti hvaležen. Če ti priskrbe delo iz samega usmiljenja, pač ne boš prihajal s pogoji. Roko poljubi in Boga zahvali, da te niso pustili poginuti za plotom.

To je zmisel tega reševanja starostnega vprašanja. Če pa se položaj danes ali jutri tako izpreobrne, da dobe kapitalisti zopet dovolj mladih moči, bodo stari prvi, ki zlete na cesto. Kapitalizem jih brez srčnih bolečin prepusti usmiljenju božjemu.

Dr. M.

Inteligenci problem.

Buržvazija kajpada ne bo povedala da je stvar taka kakaj v lastno skledo ne pljuje nihče rad. Toda dolžnost je prizadetih inteligentov s stališča objektivne resnice in lastnega kulturnega interesa da priznajo to dejstvo.

Seveda — za enkrat loči inteligenco od takega spoznanja še dolga pot. Preveč se tiči za sedaj v ideologiji buržvazije in če se tudi včasih zdi, kakor da bi se je izkušala otresti — par fraz in poklonov zadostuje, da hodi zopet po starem tiru.

Poleg teh v prvi vrsti odločujočih dejstev je seveda še mnogo drugih. Zlasti zavaja inteligenco njena majhna vztrajnost, posledica večje teoretične in manjše praktične izobraženosti, v politično brezbržnost. Če se ji ne posreči doseči kak cilj hitro in brez večjega truda, pade kaj lahko iz velikega navdušenja v še večjo apatijo. Večja umstvena elastičnost napram široki masi je na drugi strani v nujni zvezi s toliko manjšo intenziteto in vztrajnostjo.

Pri tem ne smemo pozabiti še drugega važnega razloga inteligentske indiferentnosti: fiziološko-psihološkega dejstva namreč, da se duševno naporno delajoči človek v svojih svobodnih urah hveliko rajše peča s fizični delom — in kajpada tudi obratno. Zato vidimo, kako je dobiti pri ročnih delavcih včasih kar najtemeljitejšo poznanje socialnih razmer in kulturnih potreb, do čim dostajajo inteligenci v tem pogledu čisto najprimitivnejši pojmov. Le tako si je tudi mogoče razlagati, zakaj ji formalna izobrazba, namesto da bi ji poglobila in širila socialno obzorje, samo zatemnjuje njeno politično in socialno razboritost.

Nadaljnje dejstvo, da je inteligenca le rekdoke ali prav za prav skoro nikjer — gospodarsko neodvisna, da je odvisna pred vsem od svojega delodajalca — meščanstva, v tesni zvezi s to odvisnostjo njena maloštevilnost v primeri z impozantnimi številkami delavstva, končno še moment, da beda vendar ne trka s toliko silo na njena vrata, kakor pri širokih masah proletariata — vse to je pomagalo uspraviti njeno socialno vest in jo je vzgajilo v politični nesamostojnosti in neodločnosti.

Končno si pa tudi ne smemo prikrivati, da indiferentnost inteligence v neredkih slučajih ni prostovoljna, da njena neodločnost sploh ni drugega nego prisiljena politična neaktivnost kot posledica stanja, v katerem se prav sedaj nahaja razvoj kapitalizma. Intenzivna koncentracija kapitala v moderni dobi rabi vodstva, kakršnega more dati podjetnik sam. Pritegniti mora zategadelj inteligenco in sicer najspretnejšo in najposobnejšo inteligenco. Dobiti je ni težko, ker nudi kapital materialne ugodnosti, kakor jih ne more dati nihče drug. To vodstvo pa zahteva toliko pozornosti in osredotočenja umstvenih sil s strani voditelja, da mu mora ubiti misel in interes za vsako drugo stvar. V tem pogledu pač ne kaže drugega nego počakati, da razvoj kapitalizma tehnično stran lastnega vodstva tako poenostavi, da sploh izginejo tkozvana odgovorna mesta. Da je tendenca kapitalističnega razvoja taka in da ta štadij že ni več tako daleč, je že sedaj jasno. V svoji knjigi o praksi ameriških delavnic označuje pisatelj inženier Moeller kot vodilo moderne kupčijske in podjetniške prakse stremljenje, na-

praviti obrat popolnoma neodvisen od gotovih osebe in ga urediti tako, da se razvija takorekoč mehanično.*)

Rezultat zgorajšnjih raziskavanj je torej: Gospodstvo spada inteligenca že zdavnaj v proletariata. Vsed napačne ideologije in vzgoje pa ji je še vedno bližja buržvazija, ali pa vsaj stoji popolnoma pod njenim fascinujočim muplivom. Ta dualizem pa ne da priti inteligenci do odločitve.

Vendar naravnega procesa vse to ne more in ne bo ustavilo. Stan, ki je gospodarsko že zdavnaj pripadel proletariatu, se bo moral spoprijazniti s tem svojim novim položajem tudi idejno in politično.

Tudi v tem pogledu je razvoj na temelju dosedanjega razvija družbe in njene razredne strukture začrtan tako jasno, da ne more biti nobenega dvoma o njem.

Buržvazija, ta nova aristokracija, se polagoma zaključuje, tako da je onih izjem, vsled katerih je bilo mogoče, proiti nadarjenim sinovom drugih slojev v njen krog, čedalje manj, in da postaja meščanski razred v vsakem oziru bolj in bolj čedna institucija. Je to znak, da je meščanstvo popolnoma izgubilo svoj nekdanji revolucionarni razmah, da je zadovoljno s tem, kar je doseglo, ali kratko: da je zavladalo. Sorazmerno s tem zaključevanjem buržvazije mora iti inteligenca tudi v političnem in socialnem oziru v proletariata.

Zanemarjanje političnega življenja pa je provzročilo, da je inteligenca danes veliko manj u-

*) Adler, l. c. st. 59.

poštevana, nego bi mogla biti, če bi storila svojo dolžnost. Zakaj po številu ne more priti v poštev vsled svojega neznatnega števila,*) moralno pa še veliko manj, ker ni in ne bo nič drugega, nego el eganten privešek vladajočega meščanstva. Kdor vlada, je pa pri današnji majhni socialni izobrazbi in še manjši kulturni vesti in zavesti reakcionaren. In reakcionarnost je, kar podpira inteligenca s svojo indiferentnostjo in malomarnostjo, reakcionarna je v jedru njena brezbržnost in neodločnost, reakcionarna je inteligenca sama.

Na vse zadnje bi bilo še umljivo, da se inteligenca noče protiviti buržvaziji, če bi ta res kaj storila za njeno blaginjo in za kulturne potrebe vobče. Če bi vsaj cenila delo inteligence kakor gre.

Kako pa je v tem pogledu, je razvidno na primer iz dejstva, da nagrajuje vlekakapitalisti kuharje in slične ljudi, ki imajo prevažno nalogo, skrbeti za njihov želodec in njihovo telesno udobnost, mnogo boljše, nego pa tehnične in druge izumitelje, ki so jim takorekoč vsvarili njihovo bogastvo. In to se vsi — če gre verjeti Lafargueu — zelo pogostoma.

*) Zdi se mi umestno, da na tem kraju nekaj pripomnim. Jasno je, da bi inteligenca tudi po številu prišla vse bolj v poštev, če bi bil volilni red pravičnejši, če bi bil proporcionalen. Da pa do tega ne pride, zato že skrbi buržvazija, ki si noče s takim neprevidnim aktom nakopati novega neprijatelja.

(Dalje sledi.)

POTRESNA POVEST.

Spisal Podlimbarski.

Tone je videl, da v sobi ne smejo ostati. Pogled okrog sebe ga je prepiral, da se lahko zgreznejo razkopane stene ali pogrezne odtri strop. Med durne podboje se je že udril velik kos zida in zaprl izhod. Le en izhod je ostal odprt — skozi okno.

"Dekleci!", je dejal ves razburjen, "ta kraj moramo zapustiti! Vsak čas se vse to lahko podede na kup. Ne mudimo se! Polonica, vrzi vso obleko in posteljno opravo skozi okno! Ti sama lahko greš po lestvi dol, Reziko ponesem jaz".

Zdaj se je Rezika zavedala nevarnosti, v kateri se nahaja. Skozi temo neizvestnosti so ji vstajale rezke podobe resničnosti. Hotela je planiti pokoncu, nli njene moči so bile preslabe. Tone jo je prestregel v svoje naročje. "Ne boj se in ne sramuj se! Sama ne moreš iti", ji je govoril, naklonivši glavo k njenemu ušesu. "Trenotek rešitve je blizu. Okleni bele roke okoli mojega vratu in položi svojo glavo na mojo glavo, da te ponesem iz teh razvalin. On, ki pozna najini čisti sreči, nama bo pomagal, ker on me je poslal. On me je navdal z nadčloveško silo in močjo. Brez tebe poginem, le s teboj je zame rešitev!"

Nesel jo je k oknu; zlezal je na lestvo in s Polonično pomočjo si je otvoril drago breme. Komaj so bili dobro na trati, spožil se je nov silovit sunek. Gost oblak prahu se je privlekl iz okna, od koder so baš kar prišli. Izza ogla hiše sta pristopila Smoleta, brišoč z rokavi zasolzene oči. Oba sta hvalila Boga, da sta rešeni deklici izod strehe, in balgodarjala silnega Toneta. Smoletovka je napotila mlade ljudi na vrt.

Spešneje in krepkeje ni korakal Enej, ko je nesel svojega očeta iz goreče Troje, nego je hitel Tone s svojim dragim zakladom od odiraajoče se hiše. Deklica se mu je zganila v rokah, kakor bi se hotela oprostiti lahkih spon in postaviti se na lastne noge, a Tone je ni hotel ustiti svoje v vlažno travo in tem krekeje je stisnil k sebi svoj sladki plen. Zavest, da se nahaja v rokah ljubljenečega človeka, ki jo je rešil smrtni nevarnosti, ji je odvezla vsako lastno voljo in ni se mu ustavljala. Brezsilno se je nakhlonila s komolecem na njegovo ramo, brezsilno je nagnila glavo na njegovo glavo. Razsuli so se ji močni lasje, nusi se po lečih in sebi in obojini mladeničeve rami in tilnik. Živi da ima očeta, ki ne zamere novega človeka.

tovor se mu je zdel kaj lahek in bodro je stopal pod njim. Ves prejšnji strah mu je zamrl, ko je čutil nad seboj mlo oko, zroče vanj, in diš svojega dekleta. Obena sta silno utripali sreči. Tiho moleč, je šla Polonica za njima ter nesla polno naročje obleke in posteljne oprave. Ali tudi to, kar sta čutila onadva, je bilo podobno vroči, v nebo kipec molitvi. In prosila je tista brezsilna molitev, naj se prizaneše človeškemu rodu Vsemoglni, ki je ustvaril mladost in ji dal toliko dobrote in lepote.

Tone se je upstavljal v kotu vrta in položil Reziko na posteljo, katero je razgrnila Polonica pod jablano. Deklica je molče slonela na pernici in podpirala glavo z desnico. "Obvezal ti bom glavo, Rezika", je dejal mladenič s tresočim glasom. Pokleknil je k njej in sklonila mu je glavo. Jel jo je prevezavati z ručo, rahlo popravljajoč njene bujne lase in dotikajoč se njenega gladkega lica. Prijela ga je za roko, ki je usmiljeno opravljala samaritansko delo ljubezni, in gledala ga je začudeno in sramežljivo, še vedno brezsilno in kakor v španju. Ali čut hvaležnosti n ljubezni jo je krepil vidno. Slabo je brlela svetiljka v rokah Polonice, ki je čepela na drugi strani postelje, ter z velikimi vlačilni očmi zrla na dvojico. Ni si upala izpregovoriti besede, kakor bi ji bil jezik začaran in kakor bi se poleg strahu tudi ona zavedala tega, kar polni dušo onih dveh. Bled potok svetlobe se je bil naravnost Reziki v obraz. Zopet se je svetilo njeno oko, zarudele so ustnice, izginila je z lica prejšnja belorumeskasta boja. Divna in nenagledna se je zdela mladeniču in v vek bi tako klečal pred njo.

Ko je dovršil obvezo, je dvignila Rezika glavo; njena levica se je vzravnila po životu. "Oh, kako sem se prestrašila!" je izpregovorila s slabotnim glasom. "Ti ne veš, Tone!"

"Verjamem ti, draga!", je tiho odgovoril. Ta naziv ji je segel v srce in odzvala se mu je: zopet je segla po njegovi roki in hvaležno oko se je vnovič vkovalo v njegov bronasti obraz.

"Ti si mi pomagal, Tone, ti si me otel..."

"Ne veš, kako sem to rad storil!"

Odvrnila je oko od njega in nepremično zrla v nebesne višave, kakor bi tam iskala plačila za svojega rešitelja. On ni vedel česa odgovoriti; je-

dva zaveden je pritegnil njeno roko k sebi. "Hvaležnost sem ti dolžna na vseh potih svojega življenja. Oh, in hvaležna ti bom, kolikor more biti človek!"

"Nisem zaslužil tolike hvale", je dejal Tone pristo in blaženosti ve somamljen, "ker storil sem le svojo kristjansko dolžnost. Vsakemu sem dolžan pomagati, kako ne bi tebi?"

Iz vasi je bilo slišati zamolklo govorjenje, kakor da se pogovarjajo v razmerni daljavi v gluhe, temnem gozdu ljudje in besede se izgublja jo med gosto šumo in le nekaj jek je slišen od nasprotnih lesov in pretrgano huhukanje.

"Tone, kaj je to bilo, da je tako silno hreščalo in se gugalo?" je vprašala Polonica.

"Potres je bil, zemlja se je tako močno stresla."

"In medve smo mislili, da se podira hiša."

"Bog ve, ali je bil tudi drugod kakšen potres?" je bolešno vprašala Rezika.

"Ne ve se, kje je bil osredek tega zemeljskega gibanja. Morda je bilo tu najhujše, morebiti pa sodevugi kraji še bolj prizadeti", je odgovoril Tone.

"Moj Bog, moj Bog, kaj delajo sedaj moj oče sami, če je bilo tudi v Ljubljani tako?" Vzravala se je in solze so ji prišle v oči.

"Precej, ko se zdani, morajo oče napreči in se peljati k stricu Saj v Ljubljani ni bilo tako", je tolažila Polonica.

"Jaz sem bom peljala z njimi. To mi je za kazen, da sem silila sama iz Ljubljane, da jih nisem hotela čakati do ponedeljka. Neka tajna moč me je gnala naprej v Gabrovce in zdaj me žene nazaj k očetu, da jim vse povem..."

"Ne boj se, Rezika!" je miril Tone. "Če se v Ljubljani trese, bodo oče kmalu prišli sem na deželo."

"Bog... če se jim ni prigodilo kaj hudega! Pojdi, Tone, k stricu in reci jim, naj precej, precej naprežejo. Pojdi in reci, da jih prosim... oh, saj sama lahko grem... kaj za to, če sem obvezana. Meni se vse zdi..."

Rezika svojih slutenj ni mogla do kraja izraziti. Prigodilo se je nov silen sunek in vsi trije so groze planili kvišku. Tone se je naslonil od jablano in pritegnil k sebi deklico. A ni se treslo samo na zemlji, zdelo se jim je, da se tudi na nebu zibljejo in gugajo maloštevilne zvezde, ki so še gledale iz nastopajočih oblakov. Takrat se je pojavil dimnik Cijazovečeve hiše, kakor bi se bil pogreznil v streho. Deklici sta si zakrili lice. Hiteč je prosila Polonica: "Idi, Tone, in poglej k vam,

če se ni prigodilo komu kaj žalega! Spotjo poglej tudi k nam in povej materi, da sva tukaj. Bog ti stotero povrni pomoč, ki si jo nama izkazal v tej strašni noči!" Tej prošnji se je pridružila tudi Rezika, ponovivši, da se popelje sama iskat očeta. Tone jo je tolažil, rekoč, da ona ne more na pot, da se bo pa sam peljal po gospoda profesorja Daniča, ko bi se ne mogel nihče Smoletovih. "Precej ošljem sem Smoletovo mater in očeta", je pristavil in stekel preko vrta.

IX.

Cijazovečeva Lenka je bila šla tisti večer zgoda spet. Zaspala je kmalu, ker se ni nadejala poseta. Prebudil jo je presek, ki je priletel iz Anžičeve roke v šipe. Vedela je, da se za tako brzjavko kmalu oglasi nočni vasovalce, zato je dvignila glavo.

"Hihihi!" se je zasmejall. "Kdo neki zopet rogovili pod oknom? Naj bo, kdor hoče! Takšen rokomavh ni vreden, da bi se menila z njim. Še volk ne mara zauj!"

In na videz nevoljna pa tudi zaspala, je položila glavo na vzglavje. Precej za peskom je zaslišala prajtjene besede. Takšno našepetavanje ji je v poletnih nočeh pri odrtem oknu prijetno delovalo na uho, nočjo, žal, ji ni moglo prirediti naslade, ker je bilo okno zaprto.

"Oh, kakšni so fantini, da se na veliko nedeljo ne dajo miru! Kako da se ne boje gospoda prav in da tako ne! Kaj mislijo, da sem res takžupnika, ki vedno pravijo v pridigah, da tako ni šna!"

Vzdihnula je ter se dvignila na postelji. Spamee jo je silno žgal v oči.

"Ko je bil pa Peregrin, ali Anžič, ali pa Baronček?" položila je epst na nos in zvesto je vlekla na uho, vprši oči v gluho temo. Po glasu ni mogla razločiti, kdo bi bil. "Eden teh treh je in pognala bi ga rada cigana."

Vstala je in šla po prstih k oknu. Sree ji je toliko kakor cerkvena ura. Toda častilec njenih lepot je stal v taki temi, da ga ni mogla spoznati. Globoko se je zamislila ob veliki izkušnji. "Ko bi bil Peregrin, bi ga vprašala, kam pojde jutri k maši, ko bi bil Anžič, bi mu povedala, po čem se prasei v Štajerski, kakor mi je naročal davi trojanski poštar... za Barončka mi pa res nič mari ni."

(Dalje prihodnje.)

Kapitalizem ravna z umetnostjo kakor z lakajem; socializem ji da svobodo.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1904.

Inkorporirano 26. februarja 1908 v državi Kanasa.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: MARTIN OBERZAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreds: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STARČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURSE, Box 207, Radley, Kans.
MARTIN KOCMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

POMOŽNI ODBOR:

WILLIAM HROMEK, Box 615, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Box 514, Frontenac, Kans.

Sprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljije pošiljati gl. tajniku. — Vse denarne pošiljke pa gl. blagajniku.

Življenje v stari domovini.

Nekoliko pojma, kako je sedaj z življenjem na Kranjskem, daje sledeči razglas, ki ga je ljubljanski magistrat izdal 27. septembra in odreja:

1. Kakor močne izkaznice, bodo v prihodnje tudi krušne izkaznice opremljene s tekočimi številkami, in sicer za vsak okraj posamično.

2. Odrezki, ki jih stranke same odrežejo od srednjega dela krušnih in močnih izkaznic, so neveljavni. — Stranke morajo priti po kruh in moko z vsemi celimi krušnimi, oziroma močnimi izkaznicami.

3. Vsaki posamični prodajalni se odkaže določeno število krušnih in močnih izkaznic. Oddaja kruha ali moka na druge kakor njim odkazane številke se bo strogo kaznovala. Posostniki močnih in krušnih izkaznic morejo kupovati kruh in moko le v onih prodajalnih, ki prodajajo za številke, ki jih dobe stranke s krušno in močno izkaznico.

4. Kruh in moka se sme v vseh desetih krušnih okrajih prodajati le v naznanjenih prodajalnih. Dostavljati kruh ali moko na dom ali shranjevalni za stranke je strogo prepovedano.

5. Prodajati kruh ali moka se sme le posostnikom krušnih in močnih izkaznic in le proti oddaji odrezkov uradnih krušnih, oziroma močnih izkaznic. Gostilnam, točilnicam, kavarnam itd. se v skladu z objavljeno uka za c. kr. deželne vlade v Ljubljani ne sme dajati kruh ali moka.

6. Vsakokrat na krušno in močno izkaznico odpadajoča količina kruha in moka se bo objavila pravočasno.

7. Prodaja kruha in moka se vrši v vseh prodajalnih, ob delavnikih od 7. do 11. ure dopoldne in od 4. do 7. ure zvečer, ob nedeljah in praznikih od 8. do 11. ure dopoldne.

8. Ta razglas se vpošlje vsakemu prodajalcu kruha in moka v svojo, da ga razobeši na za stranke vidnem kraju svoje prodajalne, razen tega se objavi isti kakor v tem kraju običajno.

9. Prestopke tega razglašja bo v smislu § 35 cesarske naredbe z dne 11. junija 1916 mestni magistrat najstrožje kaznoval.

10. Ta razglas dobi moč v ponedeljek 13. novembra 1916.

S seja mestnega aprovizacijskega odbora pa poroča "Slovenec" z dne 6. novembra.

V mesecu novembru dobi Ljubljana vsaj 38 železniških voz moka, v decembru vsaj 40. Tekoči teden se razdeli na osebno en četrtilogram koruznega zdroba in en četrtilogram moka št. 1. — Kontrola pri pekih pri prodaji kruha se bo vršila na ta način, da bo moral pek, oziroma prodajalec sprejem krušnih kart potrditi s posebnim potrdilom. Tako bo kupec lahko založil pri peku svoje krušne karte in nanje dobil toliko kruha, kolikor bo imel krušnih kart. Močne karte bo seveda stranka obdržala. Karte bodo imele zgoraj in spodaj številke. En hlebec kruha bo veljal 32. vin. — Zadnji čas so nekateri peki pekli jako slab kruh. Poudarjalo se je, da bi moral biti kruh povsod enak, ker je moka za vse peke enako zmehšana. Da se prepreči izrabljanje občinstva, se nastavi poseben pekovski nadzornik, ki bo hodil po pekovskih delavnicah in nadzoroval, da se bo vse pravilno vršilo. Peči bodo poklicani na magistrat, kjer se jim bo zabičalo, da bo vsakemu odvzeta koncesija, kdor bi se odsej le količjak pregrešil. Tako so napravili že v Trstu in v Celju, Ljubljana bo tem sledila, ako se peki ne bodo držali navodil. Kontrolni organ bo moral aprovizacijskemu odboru vsak petek poročati. Vsak, ki bi se odsej pregrešil proti navodilom in pekel neustrežni kruh, naj samemu sebi pripiše, ako mu bo že na prihodnji seji odvzeta koncesija in bo tudi kaznovan zaradi petvarjanja živil.

Originalna reklama.

Angleži in Amerikanci so navihani ljudje. In Angleži so prišli do sledečih originalnih reklam, ki jo je priobčil londonski tednik "Tit-Bits". Omenjeni list namreč že dalje časa prinaša strahovit roman, v katerem so glavni motivi uboj, rop in ljubezen. List je torej pozval svoje čitatelje, naj gredo iskat 500 funtov šterlingov, katere je junak romana ukradel in jih zakopal. Časopis pravi, da se omenjeni denar gotovo nekje nahaja, kakih 60 kilometrov v okolici Londona; in oni čitatelj, ki dobi denar po opisih v romanu, si ga sme pridržati — njegova last je. Umevno je torej, s kakšno vneto so ljudje čitali roman in iskali v njem dovolj podatkov glede "šaca". Mogoče, da je ta velika napetost med bralec v zadnjem času nekoliko popustila, ko je neki minister našel kraj kakih 60 km v okolici Londona, ki se popolnoma vjem s popisom v romanu in vodi do zakopanega zaklada: mejnik, ne daleč od njega črešnja, v katero so zabiti žrebci v podobi križa, in brzojavni drog, kojih senci se ob določeni uri križata; 37 metrov od tega križišča in 40 metrov severno od mejnika je baje zakopan zaklad. Mož je vse potrebno ukrenil, a zaklada ni dobil. Morebiti "Tit-Bits" prinese v kateri prihodnjih številkih novo — reklamo za svoj roman.

Sedanja draginja je za ameriško ljudstvo izvrstna šola. Žal da zapušča marsikdo šolo tako nameten, kakor

Edison naznanja nove izjajdbe.

Edison naznanja, da bo v izdelovanju pohištva v kratkem jeklo nadomestilo les. Pohištvo iz jekla bo petkrat cenejše, trdnjeje in lažje kot pohištvo iz lesa. Popir bo izginil. Za knjige se bodo rabili listi, katerih debelost bo dvatisoč del milimetra. List iz nikla sprejme tisk kot popir. Taka knjiga, debela en palec, bo imela 40.000 strani in bo veljala dolar. Tudi izdelovanje zlata bo igračka. Močni stroji, katere bo gonila zračna elektrika, bodo služili kmetu. Kmet bo botanik, kemik in bo izvrševal svoja dela s tem, da bo pritisnil na električni gumb.

Tihotapstvo.

Pariški "Temps" piše: Kadar se vračajo potniki iz Švice v Nemčijo, se pojavljajo na postaji v Kreuzlingenu zabavni in smešni prizori. Ker je v Nemčiji veliko pomanjkanje hrane, vzame s seboj vsak potnik polne žepke, kovčke in zavojce različnih živil. Francoske carinske oblasti pa preprečujejo vzeti s seboj več kakor 250 gramov kakršnekoli hrane. Ker vedo Nemci za to odredbo, poskušajo na vse mogoče načine vtihoapiti kakšno živila preko meje v Nemčijo. Neka gospa iz Monakova, ki je bila pred par dnevi aretirana, je poskušala odnesti iz Švice več kilogramov kave, čokolade in nekaj drugih stvari na prsih med srjaco in jopo. Po so jo zasledili in ji vzele vse.

Največji sovražnik privatne lastnine je kanalizacija. Masi ljudstva je

Profesor dr. H. Kraft je svojčas na željo šlezjskega obrambnega društva zoper jetiko sestavil dvajset pravil za negovanje zdravlja. Pravila so pomembna in važna, ker podajajo temeljna higijenična načela in ker se je lažje boleznih obvarovati, kakor pa že razvito bolezen ozdraviti. V naslednjem podajamo ta pravila:

1. Zdravi organi so zaklad, ki ga ne smemo zlorabljati. Vsaka nezmernost škoduje vsaka enostranost v načinu življenja, v hranitvi, delu, počitku, igri, športu je napačna. Kdor čezmerno je, je ravno tako na slabem kakor oni, ki ima premalo hrane. Lenoba škoduje ravnotako, kakor prenaporno delo.

2. Neguj svoje delo iz spoštovanja do samega sebe kakor tudi iz ozirov na svojo okolico.

3. Milo in vodo si preskrbi lahko vsak, da se enkrat na dan od nog do glave umije. S tem odstraniš vse snovi, ki jih izločuje koža, poltne luknjice dobe svobodno pot za svoje delovanje.

4. Pred vsako jedjo umij roke z milom. Tako se obvaruješ bolezni, ki bi se naselile vsled neznane v tvojem telesu.

5. Očisti zobe vsak dan, najbolje preden se vležeš, drugače pa zjutraj. Dobri zobje so neobhodno potrebni, da ostane želodec in črevesje zdravo. Črn kruh, dobro prepečen, je za ohranitev zdravih zob zelo priporočljiv.

6. Ne uživaj ne prevročih, a tudi ne premrzlih jedi in pijač, ker s tem škoduješ zobem in želodec. Zelo kvarljivo za želodec je, če razgrzet piješ mrzlo pijačo.

7. Ne pij prehladno in velikih požirkov. Vsako jed zgriži dobro. Za dobro prebavo je neobhodno potrebno, da dobe prebavilni sokki v želodec in črevesja popolnoma zdrobljeno jed, ker le s temeljitim zvečenjem oddajajo prebavilni organi dovolj soka, čigar učinku ne smemo s preveliko množico pijače med jedjo ovirati.

8. Ne obtežuj prebavilnih organov z nepotrebnimi, preobilno jedjo. Za prebavo preobilo jedi potrašiš moči po nepotrebnem.

9. Navadi čreva na redno dnevno odstranitev snovi, ki jih čreva ne morejo več izrabiti. Daljše zaprtje črev je nezdravo in škoduje trajno vsemu telesu. Mnogim pomaga požirek sveže vode zjutraj na tešče.

10. Ne pozabi nikdar, da je človeku zrak neobhodno potreben. Glej, da bodo vsi prostori, v katerih prebivaš, dobro prezračeni, bodisi spalnica ali delavnica. Navadi se, da na potu k delu ali od dela nekolikokrat globoko zasopeš, da se zrak temeljito premeša. Pri dihanju imej usta zaprta, dihai le skozi nos.

11. Vsako jutro skupljaj svoje telo v zraku, umivaj se brez vsake obleke pri odprtem oknu, če treba, z ozirom na sosesčino, za zastori, ki so redki. Z zračno kopeljo utrdiš svoje telo, kri bo postala močna in koža rjavo ustrojena.

Neutrlna Švica v vojnem času.

Včasih je bila v enem kotu Evrope vojna, v drugem se pa še zmenili niso zanje. Včasih je bila zemlja velik plan; preden so prišle novice iz ene dežele v drugo, niso bile več novice. V eni deželi so ljudje živeli po svoje, v drugi pa po svoje. Prišla so pa tehnična odkritja in iznajdbe. Železnice in parobrodi so skrajšali daljave; brzojavi in telefon sta jih skoraj odpravila. Po novih prometnih sredstvih je šla nova trgovina po vsem svetu; vsega je preprečila z mrežo interesov, in kakor občuti vse človekovo telo, če se ureže prst, se ne more zgoditi nič večjega na kateremkoli koncu zemlje, ne da bi to občutilo vse človeštvo.

Kakako se čuti v nevtrlni Švici vojna, opisuje neki ameriški žurnalista po lastnih izkušnjah.

Pišočemu o življenju v Švici — pravi — mi prihaja na misel stara Esopova pravljica o "škrjancu in njegovih mladičih", v kateri pripoveduje o razumnem škrjancu in njegovem gnezdu z mladiči v travi. Škrjanec ostane z mladiči toliko časa v travi, dokler ne sliši prihajati koscev s samimi; tedaj spozna, da bo treba odleteti, a vendar še ne razburja svojih mladih, dokler ni nevarnost povsem blizu.

"Približno tako je življenje Amerikancev, naseljenih na različnih krajih Švice, kjer so doslej vse leto živeli ne le mirno, temveč celo udobno kljub pritisku vojne bojznosti in tesnobe. Kar nenkrat smo zaslišali glasove koscev in kos na sosednjih travnikih. Niti

jena. Po kopelji letaj ali delaj oblečen toliko časa, da ti postane toplo.

12. Ako imaš priliko, da lahko uporabljaš pršno kopel, tedaj pojdi po vsakem umazanem delu, ali po delu, pri katerem si se močno potil, drugače pa vsaj enkrat na teden v pršno kopel. Dolgotrajne, tople kopeli polne človeka; kratke, hladne kopeli ga osvežijo. Pozimi pazi na to, da si ne zmočiš las.

13. Ako se ti nudi prilika, da se koplješ lahko na prostem, v čistem ribniku, jezeru ali reki, tedaj jo pridno izrabljaj, a ne koplji se predolgo. Glej, da v kopeli ne boš požiral vode. Združi vodno in zračno kopel tako, da ne boš po kopelji premrazen in truden, temveč svež in da ti bo prijetno gorko.

14. Pri solnčnih kopelih bodi zelo previden, mnogo bolj kakor pri zračnih. Na teden zadostujeta dve solnčni kopeli, ki večjemu tri; vsaka kopel ne sme trajati delj kakor 20 do 30 minut. Glavo varuj pred neposrednimi solnčnimi žarki. Med solnčno kopeljo se obrni vsakih pet minut za četrtino, da se varuješ pred solnčarico. Če rabiš solnčne kopelji, ne rabi jih za to, da bi postala tvoja koža tako rjava ustrojena, kakršna je koža mulatov. Delovanju kože s tem le škoduješ.

15. Kakor moraš skrbeti za čistost svojega telesa, prav tako moraš skrbeti za snažno obleko in perilo. Če imaš umazano delo, tedaj strogo loči med delovno obleko in drugo.

16. Ne imej pretopele obleke, ker se potem pri delu preveč razgreješ. Ne imej obleke s preogosto tkanino, ker tako ne more telo urejevati oddajo toplote. Noge naj bodo tople, glava hladna.

17. Čim enoličnejše je tvoje delo v pokliu, tem bolj potrebuje tvoje telo opravila, pri katerih se vadijo telesne moči, ki jih moraš vsled svojega poklica zanemarjati.

18. Ako delaš z glavo, tedaj ne zaničaj dela z rokami. Sekaj drva sam; s treskami odrče vse muhe iz glave.

19. Ako delaš z rokami, tedaj ne napenaj v času počitka svojo glavo; vsak izmed nas se mora dan z dnem še učiti, da mu postaja življenje lažje. Ako delaš ves dan v zaprtih, zatohlih prostorih, tedaj bo tvojemu zdravju najbolj koristilo, če delaš v prostem času na vrtu ali polju. Tudi telovadba je zelo priporočljiva.

20. Sedem do osem ur spanja zadostuje za vsakega odraslega. Da se spanje osveži, tedaj glej, da prihaja v spalnico neprenehoma svež zrak. Ako potrebuje tvoje telo opoldanski počitek, tedaj počivaj raje pred opoldanskim obedom kakor po obedu, ker prideš spočit k jedi in ti zato vse bolj tekle. Kar ti še preostaja časa, porabi ga zato, da ga prebiješ v družbi svojcev in za svojo nadaljnjo izobrazbo.

govci se pritožujejo, da ni mogoče pretrpeti vsem ljudem, ker ni niti za drag denar mogoče dobiti uslužbenec, pomočnikov in tolmačev; kajti Švica pridno mobilizira.

Vse to ljudstvo bo morala Švica preživljati več mesecev. Po zimi 1916 — 1917 se ne obljubujejo tako prijetne življenske razmere kakor zadnje zimo. Pomanjkanje se pojavlja. Najprej je Nemčija prikrajšana, ako ne popolnoma prekinila dovoz premoga v Švico. Tukaj ni premogorov. Hoteli, železnice in električne naprave, javni uradi, privatne hiše v mali Švici so odvisne od Nemčije, kar se tiče uvoza premoga. Nemška vlada kontrolira in zadržuje ta uvoz; s tem hoče Švico kaznovati za njeno naklonjenost napram zaveznikom. Nekateri tovarne so že ustavile delo, ker ne morejo dobiti premoga. Lastniki hotelov so v zadregi. Cene premoga so take, da vzbujajo strah. Morda bo dovolj mesec dni, da bo moralo mnogo znanih hotelov v Švici, ki so sedaj polni gostov, zapreti svoja vrata, ker jim primanjkuje premoga.

Kar se tiče hrane, ni bilo že zadnja dva tedna v Lausanne javno prodano niti eno jajce. Res je, da so tega nekoliko krive kokoši. Toda pomanjkanja jaje sta vendar najbolj krivi Francija in Italija, ki sta doslej pošiljali jajca v Švico, pa sta sedaj ta izvoz ustavili. Cena čokolade in kave je podvojena. Mleka je nenadoma prišlo primanjkovati. V Vevey, Baselu, Lausanne in Ženevi je pomanjkanje mleka zelo občutljivo. Cene mleka, mesa in kruha rastejo.

Vse tuje in najoolj potrebne kuhinjske stvari so postale zelo redke. Naročila prihajajo zelo neredno, ali celo izostajajo. Že dva meseca je popolnoma nemogoče dobiti riža, makaronov, krompirja ali leče. Surovega masla in masti primanjkuje v Švici bolj kakor v Nemčiji. Meso je celo pri največjih in najboljših trgovcih zelo redko videti.

Kakor se čuje, se bodo vpeljale karte za meso, morda celo za krompir, sirovo maslo in kruh.

Vojaška mobilizacija povzroča tako izpremembo v službenem osebju, da je skoro nemogoče dobiti slug, kočijaže ali vrtnarje. V hotelu, v katerem stanujem, se je potrebno osebje od pomladi že devetkrat prenovilo. Komaj je kdo nastopil službo, je bil že vpoklican v vojaško službo. Zdravnik mora nenadoma svoje klijente oddati to-

varišu, ker je sam vpoklican k svoji vojni polku v kak oddaljen kraj.

Človek ne more biti niti oblečen, kakor bi sam hotel. Primanjkuje sukna, ševitov in volnenih izdelkov, ker vsega tega Švica ne izdeluje. Ako zahtevaš v trgovini ali pri krojaču blago, ti odgovori gospodar s mirnim obrazom in smehljale, da ne ve, ali dobi iz Anglije kaj blaga. Prehodil sem ves Lausanne, da bi dobil potrebno volneno spodnjo obleko. "Naša zaloge je popolnoma razprodane", mi je odgovoril neki trgovec; "žal nam je, imamo pa le to, kar vidite, in niti reči ne morem, ali dobimo sploh še kaj, dokler traja vojna." Čevlji so zelo dragi in nič ne pretrpe. Platnene stvari so že razkošnost. Zdravniške obveze, gumijene izdelke? Ni jih več!

Sploh — cene so se podvojile in še več!

Vsi hoteli so bili prisiljeni povišati cene. Prihodnji mesec bodo zopet povišane in prepiran sem, da bodo pozneje zopet in zopet rastle. Tako je, da moraš sedaj drago plačati za slabo postrežbo in pičo jed. V vseh stanovanjih se pripise vsak dan vsakemu gostu k drugim stroškom tudi kurjava.

Nihče ne more zahtevati, da naj vsi Amerikanci zapuste Švico, ki potrebuje vse, kar ima, sama zase. V okrajih, kjer vlada ostrina dolga zima, bo hudo pomanjkanje, kakršnega še ni bilo nikoli. In če pomislimo, da nima marsikateri premožni Šveicar selaj niti četrtnine svojih dohodkov in jih tudi ne more več pričakovati pred koncem vojne, tedaj si lahko mislimo, kako radi bi videli Amerikanci, da bi bili že preko Atlantika...

Ali na eno vprašanje ni pomislil poročevalec: Če pridejo Amerikanci nazaj čez ocean, bodo debelo gledali, ko opazijo, da so prišli le iz ene draginje v drugo.

Vojni tajnik Baker je predložil kongresu dodatno zahtevo v znesku 10 milijonov, s katerimi hoče vojna uprava nakupovati strojne puške; danes 10 milijonov, pa po jutranjem 10 milijonov, pa v petek spet — tako človek niti ne opazi, kako se nabere sto milijonov. Militarizem pa dobi svoje tudi pa ta način.

Če bi se moglo ljudstvo v Ameriki najesti tistih rac, ki so jih dajali kapitalistični listi pred volitvami zastopnikov, bi se sedaj lahko smejalo draginji.

Izšel je

Ameriški Družinski Koledar

ZA LETO 1917

Koledar, ki se je zadnji dve leti splošno priljubil slovenskemu čitatelstvu v Ameriki, bo tudi letos skrbno urejen, da čimbolj ustreže našemu delavstvu in občinstvu sploh.

Vsebina je sledeča:

Ob žetvi; slika. — E. K.: Žetev; pesem. — Letni koledar. — Mesni koledar. — Stoletna pratika. — Letna kronika. — Zedinjene države. — Razmerje med Mehiko in Zedinjenimi državami. — Inozemstvo. — Evropska vojna. — Anton Askere; slika. — Engelbert Gangl: Kravji Krst; pesem. — Zofka Kvedrova: Zločin; povest. — M. D.: O darvinizmu. — E. Kristan: Po neustavni poti; pesem. — Ivan Molek: Neutrlni Amor; šala v enem dejanju. — Kako so ustali kontinenti. — Anton Funtek: Koraki nad mano; pesem. — Na pot v Mehiko! — E. K.: Pravica; pesem. — Milan Pugelj: Potnik; ertica. — Pod puško! — Zadnji trenotki Gaponovi. — E. K.: Ludlow; pesem. — Anton Verovšek. — Maksim Gorkij: Pesem o sokolu; ertica. — Cvetko Golar: Rojstvo; pesem. — France Šav: Andrej Klemenčič; življenjspina ertica. — Jole Zavertnik: Od jadrnice do nadoklopja; razprava. — Submarinka preko oceana. — Oton Zupančič: Hit! — J. Howard Moore: Odkod izvira vera? — E. Kristan: Odlučitev; ertica. — Od prve do druge Internacionalne. — J. Ambrožič: Rečeni; ertica. — Suženstvo v Jukatnu. — Napoleon in njegovi sorodniki. — Južno ameriška odkritja. — Socialistična idrija. — Smrt znamenitega kemika. — Frank Petrič: Socialistična stranka Amerike. — Jugoslovanski socialistični klub. — Mednarodna mladinska organizacija. — Statistika; razmerosti; oglasi.

Skoraj odveč nam je naglašati, da bo koledar tudi

bogato ilustriran.

Slik šteje že 60. Med njimi so slovenski pisatelji Askere, Cankar, Zupančič, Levstik in drugi, portreti odličnih socialistov, učenjakov itd., slike, ki so v zvezi z letnimi dogodki, alegorije, zemljepisne skice itd.

Koledar bo trdo vezan.

Znano je, da se je papir drastično podražil. Tudi cene tiskarskih potrebščin so močno poskočile. To je zadelo celo bogate časopise po Ameriki, tako da so podvojili naročnino. Vlada sicer preiskuje razloge podražitve, ampak vsa ta preiskava praktično nič ne pomaga. Draginja ostaja. Tudi mi se ne moremo izogniti temu udaru. Cene na tiskarskem trgu določajo tudi ceno naše izdaje.

Letošnji koledar

velja vezan 50c

V tem je všteta tudi naročnina za vse Zedinjene države. Ker moramo nakladu določiti po naročilih, naj ga vsakdo, kdor ga želi,

takoj naroči.

Vsakemu slovenskemu delavcu bo pozneje žal, če ostane brez njega. Ne odlašajte torej naročila, da ne pridete med tiste, za katere bo premalo koledarjev.

Naročila sprejema

PROLETAREC,

4008 W. 31st St.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSJA KI TOREK.

— Lastnik in izdajatelj: —

Jugoslovanska delavna tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašni po dogovoru. Pri spremembi kvartalno je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. socialistično sveto v Ameriki.

Vse pritožbe glede nerodnega pošiljanja lista in drugih nerodnosti, je posiljati predsedniku družbe

Ivan Molek. 4008 West 31. Street, Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET. CHICAGO, ILLINOIS

ZOPET NASELJENIŠKI ZAKON.

prihajajo konkurenti, ki delajo za vsako ceno, in stavkokazi. Toda slabo je tudi, če primanjkuje delavcev.

Se najmanjše zlo je v takem slučaju, da se dajo nezavednejši proletarci navajati na predolgo delo. Tudi to ni nič veselega. Ali večje zlo je to, da se delovna priljubljenost ob pomanjkanju delavcev znižuje, ne pa zvišuje. Če je pomanjkanje kaj bolj občutno, je mnogo podjetij obsojenih, da ne obratujejo; cele industrije se s tem lahko ohrome. V sedanji družbi so pa vse industrije spojene in druga od druge odvisne. Če ena ne dela, ker nima delavnih moči, mora druga omejiti svoje delo, ker ne potrebuje prva njenih produktov ali pa ker ne dobiva surovin.

Tako se zgodi, da pridejo zaradi pomanjkanja delavcev v eni stroki še delavci druge stroke ob delo.

Moderno delavsko gibanje se najbolj razvija in delavci dosegajo najboljše razmere tam, kjer je velika industrija. To ni nikakršna tajnost. V časih male obrtnosti je bilo moderno delavsko gibanje nemogoče. Ustvarila ga je industrija, ki je spravila velike mase delavstva na kup. Tudi danes imamo znatno delavsko gibanje le v industrijskih deželah. Poljedelski delavci so večinoma največji reveži in bi imeli še več vzroka, da se spuntajo zoper razmere, ki jih tarejo; a vendar ni pravega delavskega gibanja v poljedelskih deželah.

Vsled tega je tudi delavski položaj boljši tam, kjer je industrija velika, kakor v krajih, kjer je ni, ali pa kjer je le neznatna. Vsakdo ve, da se delavske plače na Nemškem neprimerno boljše, kakor na Balkanu. A to ne prihaja le od tod, da je Nemčija velika. Srbija je majhna, Belgija je majhna. A med položajem delavstva v obeh deželah je vendar velika razlika. Niti tako daleč ni treba hoditi; če razlika med Srbijo in Turčijo je prav velika.

V Ljubljani so plače vedno slabše kakor na Dunaju, v Celovcu slabše kakor v Pragi.

Delavci dosega to tem večje uspehe, v čim več masah nastopajo. Od velikih podjetij lahko zahtevajo prioblaste, vedoči, da jih lahko dobe. Mnogo mojstra ali tovarnarčka lahko spravijo na kant, ker ne more s tujo veleindustrijo konkurirati, če se mu o nemogoči izkoriščanje na krvi; ali tak uspeh je navsezadnje bolj negativen, nego pozitiven.

Delavska zavest raste, kjer so množice. Njih moč jim postaja očitna. Malostevilni delavci pri malih obrtnikih nimajo bojevitosti. Velika proletarska armada ima voljo in moč za nastop.

Že z organizacijo samo je tako. Kjer je na tisoče delavcev, jih je veliko lažje organizirati, kakor v krajih, kjer jih je peščica in kjer vsakdo pravi: "Kaj pa bomo? Saj nas ni nič!" Velika organizacija ima privlačno silo, majhna služi pogostoma zasmehovanju.

Vse prednosti za delavstvo so tam, kjer so mase. Te pa ustvarja veleindustrija, in ta je zopet le tam mogoča, kjer je dovolj delavcev.

Če se ameriške organizacije upirajo naseljevanju, delajo zoper svoje lastne interese, obenem pa tudi zoper internacionalne interese vsega delavskega razreda. Amerika ima priliko, da razvije industrijo, kakor še nikdar ne. Ogromne denarne zaloge, ki so prišle v deželo, bodo kričale po investicijah, ker hočejo biti produktivne. A največjo produktivnost jim daje industrija. Zanj je pa treba delavcev.

Seveda ima naseljevanje tudi slabe posledice; ali če se pogleda jo natančneje, se spozna, da niso to pravzaprav posledice naseljevanja, temveč posledice kapitalističnega sistema. Teh ne odpravijo, tudi če se nobenemu tujcu več ne dovoli vstop v Ameriko. Strokovne organizacije v tej deželi se morajo pač naučiti, da se je treba bojevati ne le za boljšo plačo, ampak za odstranitev vsega kapitalističnega sistema. Ta boj pa nima nobene koristi od naseljevalnih prepovedi.

Komisija za meddržavno trgovino naznanja, da je znašal čisti dobiček železnice po odbitku vseh izdatkov in lavkov eno milijardo 29 milijonov 242 tisoč dolarjev. Če bi družbe ugodile neznatnim zahtevam uslužbencev, bi to znašalo za vse železnice 50 milijonov dolarjev; to ni niti dvajsetina njihovega dobička.

Ej, če bi imela vlada kaj pravice v jamah, tedaj bi pela druga. Amerika je, kar se tiče premoaga, tako bogata, da ne bi mogla priti v zadrego ne v miru ne v vojni, če bi ga producirala tako in —

Na podlagi zakona o deželni obrambi je trgovinski odsek angleške vlade prevzel kontrolo nad premogovniki v južnem Walesu. To ima v prvi vrsti namen napraviti konec večnim sporom med posestniki jam in premogarji. Vlada je takoj začetkom vojne storila gotove ukrepe za kontrolo premogovnih cen. Ni se pa vmešavala v razmerje med lastniki in delavci. Toda nasprotja med temi so dobivala vse ostrejša oblika, zakaj premogarji so zahtevali boljše plače, ker so se podražile vse njihove potrebščine, gospodarji so se pa upirali tem zahtevam na vse kriplje.

Že pred enim letom je Lloyd George, ki je bil takrat munijski minister, porabil svoj vpliv, da so dobili rudarji 15 odstotkov vojne doklade. Potem je bil nekaj mesecev mir. Toda življenske potrebščine se še vedno draže in premogarji so morali nastopiti z novimi zahtevami, da se ubranijo pomanjkanju svojega življenja. Glavna zahteva je bila, da naj pregledajo neodvisni in nepristranski faktorji knjige družb, ker bi se tedaj plače lahko ravnale v razmerju s profiti podjetnikov. Temu so se pa lastniki upirali na vso moč. Tudi časopisje jih je zaradi tega ostro napadalo. Vlada je napravila njihovi opoziciji naposled konec s tem, da je prevzela kontrolo jam.

Nekoliko vojnih nauk.

Slučaj vojne nima nič opraviti z našimi srčnimi željami. Ne brenimo po tem, da bi se Amerika vmešala v evropsko vojno in tudi ne po tem, da bi šla kam razgrajati za kapitalistične interese. Toda slučaj vojne je izvrstna ilustracija, ki bi vladajočim lahko pokazala, da ni podraževanje takih podjetij le socialistična zahteva, ampak tudi potreba države same.

A če ima država interese v slučaju vojne, jih ima pač tudi v mirnem času. Draginja ni le stvar posameznika, ki si ne more nakupiti dovolj potrebščin, ampak tudi stvar države. Lahko pustimo socializem popolnoma na stran in gledamo na državo s stališča njene sedanje uredbe; ona je danes konkurenčna organizacija. Pa jo vzemimo tako. Ni li zanjo, če hoče imeti v svetovni tekmi dobre uspehe, potrebno, da je njeno ljudstvo sposobno in učinkovito? Od začetka evropske vojne smo že tisočkrat slišali, da je Nemčija "efficient". In kdo bi tajil, da je res taka, če se primerja z njenimi nasprotniki ali pa le z njenimi zavezniki? Tega niso dokazovali le vojni dogodki, ampak še bolj njena notranja organizacija za vse mogoče potrebe. Pa vendar ni Bog ustvaril Nemcev iz druge ilovice kakor Adama ostalih narodov. Njih učinkovitost — pa naj bo to komu všeč ali ne — je v veliki meri pripisovati močno razvitemu socializmu v Nemčiji. Z njim so si ondodni delavci pridobili celo vrsto pogodnosti, ki jih v drugih deželah nimajo. Boljše plače, krajši delovni čas, varstvo zoper nezgode, zavarovanje za slučaj bolezni, starosti ali onemoglosti. — To je napravilo nemško delavsko ljudstvo "efficient"; to je povzročilo, da se je mogla nemška industrija podati v svetovno konkurenco in da je mogla Nemčija v vojni vsaj doslej tako obstati, kakor je.

Skrbeti za sposobno ljudstvo bi bila torej naloga vlade tudi v Ameriki. Možnost, da ljudstvo dobro živi, je v interesu države. Če hoče, da se množi nacionalno bogastvo, če hoče, da se stekajo v njene blagajne obilni davki, mora biti ljudstvo sposobno za veliko produkcijo. Torej ne sme biti izpostavljeni bedi, preobremenjenosti s skrbmi in vsak čas izročeno nevarnosti, da pade njegova življenska stopnja pod ničlo.

Mnogo bi se Zedinjene države lahko naučile iz zgledov, ki jih daje vojna. Ali z načniki, katere so si nateknile, ne vidijo prav.

Petnajst milijonov dolarjev na mesec stane Zedinjene države vzdrževanje vojsk na meji in v Mehiki. Če ne bo milica do novega leta odpoklicana, bo deficit, in vlada bo morala iskati izreden način, da ga pokrije. To pravi zakladni tajnik McAdoo v svojem letnem poročilu.

Za petnajst milijonov dolarjev na mesec bi se skoraj res dalo napraviti kaj pametnejšega. In kakor je videti, ni vlada niti tako bogata, da bi mogla pometati kar petnajst milijonov na mesec skozi okno. Njej žuga deficit, nam pa davki. Kar se nas tiče, bi se z McAdoom popolnoma strinjali v tem, da naj se pokrije deficit na izreden način; plačajo naj ga tisti, ki imajo dobičke od mehiške ekspedicije in ki so jo povzročili. — Bojimo se le, da ne bo vlada hotela vpoštevati našega nasveta.

V Pennsylvaniji je štetje glasov zaključeno. Dobil je Wilson 520.782, Hughes 703.734, Benson 42.637, Hanley 28.520, Reimer 417 glasov. Socialistični kandidati za državne urade so dobili po 4000 do 6000 glasov več kakor predsedniški kandidat. Čez 1000 glasov je dobila stranka v okrajih Allegheny 7815, Philadelphia 4716, Berks (Reading) 3146, Westmoreland 2697, Northumberland 1012, Washington 1056, Luzerne 1249, Yocum 1078, Erie 1000. V splošnem so v tej državi socialistični glasovi od zadnjih volitev padli. Posebno se to opazja v okrajih trdega premoga; tam so se pri volitvah še vedno čutile posledice zadnje stavke.

Brigadni general Pershing, poveljnik ameriške ekspedicije v Mehiki, je bil povisan na generalmajorja. Za svoje zasluge. — Če smatrajo v Washingtonu za zaslug, da ni po potrebnem divjal v Mehiki, mu privoščimo njegovo povišanje.

Senator Newlands, predsednik kongresnega odbora za železniško vprašanje, pravi, da bo treba sklicati posebno zasedanje kongresa, če ne bo mogla biti zadeva rešena v sedanjem zasedanju. Zahteval bo tudi, da se

Slučaj vojne nima nič opraviti z našimi srčnimi željami. Ne brenimo po tem, da bi se Amerika vmešala v evropsko vojno in tudi ne po tem, da bi šla kam razgrajati za kapitalistične interese. Toda slučaj vojne je izvrstna ilustracija, ki bi vladajočim lahko pokazala, da ni podraževanje takih podjetij le socialistična zahteva, ampak tudi potreba države same.

A če ima država interese v slučaju vojne, jih ima pač tudi v mirnem času. Draginja ni le stvar posameznika, ki si ne more nakupiti dovolj potrebščin, ampak tudi stvar države. Lahko pustimo socializem popolnoma na stran in gledamo na državo s stališča njene sedanje uredbe; ona je danes konkurenčna organizacija. Pa jo vzemimo tako. Ni li zanjo, če hoče imeti v svetovni tekmi dobre uspehe, potrebno, da je njeno ljudstvo sposobno in učinkovito? Od začetka evropske vojne smo že tisočkrat slišali, da je Nemčija "efficient". In kdo bi tajil, da je res taka, če se primerja z njenimi nasprotniki ali pa le z njenimi zavezniki? Tega niso dokazovali le vojni dogodki, ampak še bolj njena notranja organizacija za vse mogoče potrebe. Pa vendar ni Bog ustvaril Nemcev iz druge ilovice kakor Adama ostalih narodov. Njih učinkovitost — pa naj bo to komu všeč ali ne — je v veliki meri pripisovati močno razvitemu socializmu v Nemčiji. Z njim so si ondodni delavci pridobili celo vrsto pogodnosti, ki jih v drugih deželah nimajo. Boljše plače, krajši delovni čas, varstvo zoper nezgode, zavarovanje za slučaj bolezni, starosti ali onemoglosti. — To je napravilo nemško delavsko ljudstvo "efficient"; to je povzročilo, da se je mogla nemška industrija podati v svetovno konkurenco in da je mogla Nemčija v vojni vsaj doslej tako obstati, kakor je.

Skrbeti za sposobno ljudstvo bi bila torej naloga vlade tudi v Ameriki. Možnost, da ljudstvo dobro živi, je v interesu države. Če hoče, da se množi nacionalno bogastvo, če hoče, da se stekajo v njene blagajne obilni davki, mora biti ljudstvo sposobno za veliko produkcijo. Torej ne sme biti izpostavljeni bedi, preobremenjenosti s skrbmi in vsak čas izročeno nevarnosti, da pade njegova življenska stopnja pod ničlo.

Mnogo bi se Zedinjene države lahko naučile iz zgledov, ki jih daje vojna. Ali z načniki, katere so si nateknile, ne vidijo prav.

Petnajst milijonov dolarjev na mesec stane Zedinjene države vzdrževanje vojsk na meji in v Mehiki. Če ne bo milica do novega leta odpoklicana, bo deficit, in vlada bo morala iskati izreden način, da ga pokrije. To pravi zakladni tajnik McAdoo v svojem letnem poročilu.

Za petnajst milijonov dolarjev na mesec bi se skoraj res dalo napraviti kaj pametnejšega. In kakor je videti, ni vlada niti tako bogata, da bi mogla pometati kar petnajst milijonov na mesec skozi okno. Njej žuga deficit, nam pa davki. Kar se nas tiče, bi se z McAdoom popolnoma strinjali v tem, da naj se pokrije deficit na izreden način; plačajo naj ga tisti, ki imajo dobičke od mehiške ekspedicije in ki so jo povzročili. — Bojimo se le, da ne bo vlada hotela vpoštevati našega nasveta.

Svoboda in morala.

Nekatere ženske organizacije v Ameriki, drugače sicer največ zaposlene s takozvano moralo, so zadnji čas, četudi zelo privatno, priredile nekoliko predavanj za svoje članice o takozvani kontroli porodov. V New Yorku vodi boj za to reč zelo hrabro zdravnikova soproga Sanger, ki si je zaradi svoje odločnosti nakopala celo vrsto procesov in je bila tudi že parkrat v nižjih instancah obsojena.

Kljub temu nadaljuje pogumno svojo propagando, kar je tembolj priznanja vredno, ker nima zoper sebe le raznovrstnih nazadnjaških zakonov, ampak tudi hinvashčno takozvanega javnega mnenja.

"Kontrola porodov" — to je taka reč, ki ima spolno barvo. In o spolnih zadevah se za božjo voljo ne sme govoriti. To — to — to. No, kaj "to?" — "To se ne spodobi!" pravijo. In s svojo spodobnostjo so povzročili več gorja na svetu, nego ga bodo mogli zagovarjati v vsej večnosti.

Vsa spolna vprašanja so zavili v nekakšno megleno skrivnost, pa mislijo, da so s tem popravili nesposobnost nature. A ničesar niso popravili. Le to so dosegli, da so dobile popolnoma naravne in že zaradi tega nikakor ne grde reči v splošnem mnenju nekakšno grdo barvo. Kajti če se o kakšni stvari ne sme govoriti, tedaj je gotovo grda, kaj neda? In ker so se ljudje navadili, da jo smatrajo za tako, govore, kadar vendar ne morejo molčati, grdo. Nikdar ne bi bilo toliko ostudnih kvant, če jim ne bi bila neumestna skrivnost priprava tal.

Odevanje spolnih vprašanj s skrivnostjo je moralo poroditi veliko neznanje. In to ima še veliko hušje posledice kakor kvantanje. Tragedije vsake vrste, ki so se odigrale vsled tega neznanja, se ne dajo sešteti. Ogromno število jih odpada na tisto "kontrolno porodov", katere ne bi bilo, vsaj v takem velikem obsegu ne, če ne bi bilo neznanja. Včas zasačijo kakšnega zdravnika, včas kakšno babico, ki "rešuje" dekleta in žene posledice "zmote" ali "greha". Pokvarjeno zdravje ali pa uničeno življenje je tisočkrat uspeh

Kontrola porodov, ki je spojena z zločinom, bo gotovo obsojal vsak pošten človek. Operacija se more odobravati le tedaj, če je potrebna, da se reši mati. Kontrola porodov, ki ne obsega nevarnosti, ampak jo izključuje, mora biti prepovedana volji in vesti.

Nihče ne more zahtevati, da se oblikatorično vpele "sistem dvoh otrok" ali pa ustavijo porodi sploh. Nazori o tem, če je priporočati mnogo ali malo otrok, so lahko različni. Ampak kar se sme zahtevati za te nazore, je svoboda. Ta je pa le mogoča, kjer je znanje. Zato mora biti tudi znanje svobodno, in tisti, ki se bojujejo za to, zaslužijo naše simpatije.

Resnična morala ne bo trpela, če bo več znanja. Le reči, ki spadajo same po sebi med najsvetejše, bodo rešene ostudne halje, s katero so jih odeli, povnjen jim bo plemeniti značaj, ki jim ga je določila priroda in ne bodo več predmet umazanosti ali pa celo zločina.

Borza in mir.

Ali je vest o miru ali vsaj o možnosti, da nastane mir, kaj prijetnega? Ves svet misli, da je. Pa ni. Le vprašajte newyorskó borzo. Ko je prišel telegram, da ponuja Nemčija mir, je nastala v posvečenih prostih zlatega teleta prava panika, in kurzi so šli skoraj tako rapido navzdol, kakor 6. okt., ko je prišel Chas. H. Sabin, predsednik Garantie Trust Co. z vestjo, da nastopi Nemčija kmalu s mirovnimi predlogi. Sedaj si beli finančna aristokracija glavo, ali je imel Sabin takrat res diplomatske informacije, ali pa je mirovni predlog Nemčije le posledica rumunskih dogodkov.

To ni navadna radovednost, ampak važno je. Kajti če ni Sabin le slučajno uganil, kar je pravil 6. oktobra, tedaj bo pri finančnih operacijah znanje treba paziti, kaj dela on in se po njem ravnati. Če je pa meseca oktobra govoril le tjavendan, bi se človek lahko urezal, če bi se prihodnjic v svojih spekulacijah ravnal po njem.

Žal da ne moremo ustreči tistim svojim čitateljem, ki igrajo na borzi, ker sami ne vemo, ali ima Mr. Sabin stike s Herr Bethmann Hollwegom ali celo s kaiserjem ali jih nima. Mi ne pravimo ne enega ne drugega in nočemo biti odgovorni, če izgubi ta ali oni naših prijateljev kakšen milijonek.

Vendar pa upamo, da ni bil nobeden izmed njih med tistimi, ki so imeli dne 12. decembra izgube. Kajti veliko denarja je šlo takrat res rakom živžgat. Delnice Bethlehem Steel Co. so padle kar za 26 točk, papirji drugih munijskih družb so padli za 5 do 20 točk, baker, ladijske delnice in papirji raznih drugih kompanij, ki kupčujejo z zavezniki, so izgubili tri do šest točk. Tudi bančne akcije so padle za eno ali dve točki. Preprodalo se je skoraj za 250 milijonov dolarjev akcij, in lahko si je misliti, da so posamezne izgube na drugi strani seveda dobički

zemljan lahko smatra za premoženje. Silna panika je nastala tudi na čehiški žitni borzi, kjer je padla majska pšenica v petnajstih minutah za 8 centov pri bušlju. Poneje je igubila še 3.33 procentov. Na borzi so se odigrali naravnost divji prizori.

Vojna in borza; mir in borza; nova vlada in borza; potres in borza. Nič se ne more zgoditi v sedanji družbi, da ne bi bila takoj prizadeta borza. Kakar pride zdravnik k bolniku, mu najprej potipa žilo. Če hoče vedeti, v kakšnem stanju je družba, pogleda na borzo; noben organ na svetu ni tako občutljiv, kakor je ona. In če veš to, boš tudi razumel, kaj je v sedanji družbi gospodarstvo. Tedaj ti bo jasno, da so gospodarski interesi prvi na današnjem svetu in da je ni reči, ki ne bi bila spojena z gospodarskimi zadevami.

Gospodarstvo te družbe je kapitalistično, in tu imaš očitven dokaz, da jo vladajo kapitalistični interesi, katerim mora služiti vse. Misliš li res, da je družba, v kateri je borza barometer, najlepša, najboljša in najsvetejša? Tržni komisar v New Yorku poziva domače gospodinje, da naj z maslom čimbolj varčujejo. Z drugimi besedami bi se reklo, da naj ne kupujejo masla. Temu se pravi bojkot. Mi gotovo ne ugovarjamo, če skušajo na ta način prisiliti odruhe, da bi znižali cene masla. O takih živčnih bojkotih na jajca, na maslo, na purane i. t. d. se poroča doslej iz raznih krajev. Znatnega uspeha ni bilo še nikjer opaziti. Ampak spominjamo se, kaj se je zgodilo danburyjskim klobučarjem, ko so bojkotirali svoje izkoriščevalce.

Po vladnem izkazu je v Zedinjenih državah 357.515 državljanov podvrženih dohodninskemu davku. Med njimi ni noben delavec. Gorje!! Ubogi kapitalisti morajo nositi vsa bremena. Sreča, da jih znajo spretno odvaliti na pleča delav-

Draginja in naše oblasti.

Na vseh koncih in krajih je draginja. Ako bi bili junaki kapitala, ki jo povzročajo, v vseh rečeh tako iznajdljivi, kakor so v tem, da znajo izkiniti prav vse, kar je mogoče podražiti, bi morala biti Amerika najnaprednejša dežela na svetu. Navijanje cen je postalo že tako nesramno, da se čudijo celo ljudje, ki sicer precej dobro poznajo kapitalistično brezposelnost. Potniki, prihajajoči iz Anglije, pripovedujejo, da je v Londonu meso cenejše kakor v Ameriki. In Anglija ima vojno; Anglija je tudi v mirnem času odvisna od mesnega uvoza, medtem ko ga Amerika vedno eksportira!

Tupatam se bavijo razne oblasti s problemom draginje. Že to je dokaz, da je ta kolamiteta doslej visoko stopnjo, kajti preden se zganejo naše oblasti, mora segati voda že do ust. Ta dokaz je pa tudi približno vse, kar ima ameriško ljudstvo od uradnega nastopanja. Rezultati, ki bi res potrdili cene navzdol, ni videti nikjer, in zdi se, da pojde z vso akcijo zoper draginj tako, kakor je šlo pred dvema letoma z akcijo zoper brezposelnost. Svota vseh uspehov je bila takrat ničla, in kakor kaže, bo skupnost vseh rezultatov tudi toplot ničla.

Bilo bi pa tudi skoraj čudno, če bi bilo drugače. Zedinjene države so za vsako tako zadrego nepravilne, in vsled tega mora priti vsaka akcija prepazna, tudi če bi imeli ljudje na odgovornih mestih resno voljo, da kaj ukrenejo.

Kaj se vendar zgodi vselej, kadar se pojavi podobna nerodnost? — Preiskuje se. Imenuje se kakšna komisija, ta se konstituira, potem se posvetojuje o metodi, po kateri bo preiskovala, in preden se preiskava faktično začne, je pogostoma že ves položaj izpremenjen.

V naši deželi je tako, kakor da so vladajočim in uradujočim ljudjem razmere kapitalistične družbe in nje neodvratni zakoni s sedmimi pečati zapušena knjiga. Že davno je dognano, da se javljajo v kapitalističnem sistemu dobre brezposelnosti in da se bodo krize nujno ponavljale, dokler bomo imeli ta sistem. Toda kadarkoli pride res taka kriza, so Zedinjene države popolnoma presenečene, in če se tedaj uvede kakšna akcija, se začne tako, kakor da ni bilo še nikdar prej brezposelnosti v deželi in kakor da ni nikjer niti najmanjše izkušnje.

Tudi draginja ne prihaja kakor nov komet. Tudi ona je neizogibna posledica kapitalizma. Ne ve se vselej naprej, kdaj da pride, kaj se podraži, za koliko se podraži; ampak da je tendenca podraževanja povsod tam, kjer se prodaja za dobiček, je vendar dovolj znano. In če se to ve, in če se hoče resno kaj storiti proti takim pojavom, se ne čaka, dokler so tukaj in je ponavadi že prepozno, da bi se kaj ukrenilo.

Vsaka vlada ve, da so vojne mogoče. Tej ali oni morda ni jasno, kaj povzročajo vojne v sedanji družbi in zakaj se pravzaprav vodijo; saj so tudi na vladnih mestih vsi ljudje, katerih mišljenje se rado križa z resničnostjo. Naš Wilson n. pr. je

že tak idealist. Ampak dovolj je, da verjamejo v možnost vojne; brez obzira na to, če jo žele ali pa ne žele, se pripravljajo nanjo. Njenih potreb ne študirajo šele tedaj, kadar je vojna že napovedana. Čudno bi gledali tistega, ki bi dejal: "Vem, da bom danes ali jutri na vojni; ampak sedaj me to nič ne briga. Kadar bom res zapleten vanjo, napravim preiskavo, na kakšen način se dandanes vojskuje in zmaguje."

Vojni aparat si napravljajo že v mirnem času; vse ukrepe, ki bodo potrebni v slučaju vojne, pripravljajo že sedaj; vojaki se vadijo, oficirji študirajo taktiko in strategijo, intendantji proučevajo oskrbovalne potrebe, vojaški tehniki se bavijo z uničevalnimi sredstvi že sedaj.

Za vojno jim gre v glavo, da je treba "Preparedness". Brezposelnost je pojav kapitalističnega sistema, in draginja tudi. Oba sta neizogibna kakor vojne. Oba se ponavljata veliko bolj pogosto kakor vojna. Ali zoper take krize ne vidimo nobene pripravljenosti. Nanje čakamo kakor na kismet, proti njima ne poznamo nobene taktike in strategije; kaj čuda, da moramo izgubiti vsako vojno proti njima, če se začnemo nanjo pripravljati in jo študirati, kadar že decimira naše vrste!

Kapitalizem je večasi slep. On ne vidi, da tepo take šibe ves narod, in s tem, da slabe narodovo moč, slabe tudi moč, s katero gradi kapitalizem sam svoje kraljestvo. Brezposelnost in draginja pomenjata bedo, in če trajata kaj časa, lahko fizično oslabilo široke kroge delavstva. Človek bi mislil, da ne more biti to niti kapitalistom vseeno. Toda kakor so večinoma slepi za dejstvo, da je skrajšen delovni čas s tem, da ohrani delaveca krepkejšega, tudi zanje koristen, ne mislijo na to, da bi morali v lastnem interesu voditi nacionalno politiko, ki bi fizično in duševno dvigala ves narod. Profit, ki ga vidijo v neposredni bližini, jim zastira oči.

Zato ni od kapitalizma samega pričakovati resnih ukrepov proti draginji, kakor jih ni pričakovati proti brezposelnosti in proti nevarnosti v slabo opremljenih tovarnah in slabo zračenih jamah in proti vsemu, kar ogrožava telesno in duševno blagostanje delavskega ljudstva.

Zoper vse to bi se doseglo vsaj zboljšanje s pametnimi reformami, dokler ni mogoče odpraviti kapitalističnega sistema sploh. Ali če vidimo, da ne pridejo take reforme od kapitalistov in njihovih zastopnikov, moramo spoznati, da je treba ljudi, ki jih bodo energično zahtevali in pospeševali.

V zakonodajnih zborih, pa naj bodo mestni, državni ali zvezni, potrebujemo več, mnogo več delavskih zastopnikov, socialistov. Da jih dobimo, nam je treba več organizacije in agitacije; treba nam je zlasti delavskega časopisa, razširjenega med vsem delavstvom, odpirajočega mu oči in podajajočega mu tisto znanje, ki mu je potrebno, da spozna važnost svoje organizacije in svojo moč, s katero lahko, kadar jo koncentrira in organizira, odpravi vso draginjno za vse čase iz človeške družbe.

Avstrija na Balkanu.

Pričakovanje, da pove Bethmann-Hollweg v rajstagu, pod kakšnimi pogoji bodo Nemčija in njene zaveznice pripravljene skleniti mir, se ni izpolnilo. Za nas je to najboljše znamenje, da je kancelarjeva teatralno uprizorjena scena neodkritosrečna. Ne dvomimo sicer, da hrepeni nemško ljudstvo po miru; verjamemo tudi, da je nekolič želje po miru tudi pri vladi. Ali dokler molči Nemčija o svojih pogojih, ne more nihče verjeti, da prihaja njena ponudba iz velikodušnosti, ampak vsakdo bo prišel do sklepa, da hoče izrabiti položaj, ki ga ima danes kot zmagovalka.

Če ni popolnoma jasno, kako si zamišlja kancelar razmerje po vojni v Belgiji in v severovzhodni Franciji, je še bolj nejasno, kaj hoče s svojimi pajdasi na Balkanu. Oficijozno se je nekaj govorilo, da naj bi ondotne razmere uredila konferenca. Komur je kolikoj znan diplomatski jezik, bo iz tega brez dvoma izvajal, da gre Nemčija, če nikjer drugod ne, pa na Balkanu za aneksijami, če ne posredno, pa neposredno. Kajti kar anektira Avstrija in Koberžanova Bolgarska, je v današnjem položaju tako, kakor če bi anektirala Nemčija sama.

Omenili smo večkrat, da so bili glavni cilji Nemčije v tej vojni po našem prepričanju na Balkanu. Če se presoja vse to klanje z gospodarskega, kapitalističnega stališča, je to najbolj razumljivo. Balkan je most iz Evrope na vzhod; dobiti ta most v svoje roke je v interesu kapitalistične svetovne trgovine. In če je kaj resnice na tem, kar poročajo iz Washingtona, da je med nemškimi mirovnimi pogoji kontrola v Mezopotamiji, kar je zelo verjetno, tedaj mora imeti Nemčija sebične namene na Balkanu; kajti gospodujoči vpliv na Balkanu in v Turčiji je predpogoj za kontrolo v Mezopotamiji.

Filialka Nemčije, ki se imenuje Avstrija, se je že potrudila, da bi napravila čim ugodnejše razporeditve za svoje osvojevalne načrte. Svet naj bi mislil, da prinese šele ona civilizacijo in srečo na Balkan.

General Štefan pl. Sarkotič se je dal — očitno po želji vlade — intervjuvati od dopisnika dunajskega "Fremdenblatta", ki je glasilo avstrijskega zunanjega ministrstva, in mu je za objavo podal "pojasnila" o avstrijskem gospodstvu v zasedenih deželah. Med drugim je pravil: "Kakor prej, tako vlada na Črni Gori mir in red tudi sedaj. Vendar pa niso bili glasovi o nemirih brez podlage za časa, ko je bil še svoboden bivši črnogorski vojni minister Vesović. On je pozival na boj siromah, simpatični, svobodoljubni, pa zavedni narod."

Mnogo se govori o njegovem značaju in o slučaju, da je zapustil svojega očeta in brata, sam pa pobegnil. Mi smo za starca vse preskrbeli. Sedanjji guvernir na Črni Gori, general pl. Weber, je skrben oče, kar je splošno priznano. Uporno delovanje Vesovića in njegovih pripadnikov ni ostalo brez posledice. Na Črni Gori so tudi ugledne osebe, ki vidijo blagostanje Črne Gore v njenem popolnem zedinjenju z monarhijo. Tudi vsak Čr-

nogorec, ako se z njim pogovarjaš med štirimi očmi, je poln hvale in vdčnosti. Ako pa so v skupinah, tedaj drug drugemu ne verjame in zato se izogibljejo pravemu odgovoru ali pa molče, tako da se ne ve za njih pravo razpoloženje.

Naše zmage so rešile Črno Goro lakote. Mi smo morali preurediti ta narod, katerega so zavezniki zapustili, da propade. Ako sedaj zavezniki trdijo, da vlada tam siromaštvo in lakota, tedaj gledajo na stvar, kakor je izgledala takrat, ko so bili oni tam gospodarji. Tej deželi, ki je ravno tako kakor Sandžak in Albanija izsesana po vojni in v Srbiji, kjer so prometna sredstva nezastopljiva, se ni moglo takoj priskočiti na pomoč, pa vendar smo hitro izvršili svojo nalogo, kajti nam je poverjen Balkan in dovolj imamo prometnih sredstev. Kakršnakoli je sodba te dežele in njene prebivalstva, ako je tam le iskrica pravičnosti, anora označiti našo sedanjo upravo za izredno naklonjeno in prinašajočo blagoslov.

V Albaniji je bilo treba preboleti "otroško bolezen", ki nastopi ob začetku vsake okupacije. Ozdravljenje te bolezni je bilo težko, kajti neznanje jezika lahko dovede do nesporazumljenja; vendar nam prirojena inteligenca Albancev jamči, da bodo naposled tudi oni priznali naše dobre namene. Uvideli bodo, da nismo samo svojih lastnih interesov prilagodili albanskim, temveč da smo jih celo zastopavljali. Tako n. pr. pri denarju, katerega veljavo smo zopet vpeljali. Albanci so narod, ki se težko prilagodi državnemu redu in disciplini. Pravična in urejena uprava pa mora zatreči vsak nered, ker bi bila drugače brez uspeha, in tako smo se morali malo ozirati na simpatični nam albanski narod in skrbeti, da se Albanci polagoma privadijo sedanjim razmeram.

Kar se tiče Bosne in Hercegovine, lahko rečem, da vidi dobri narod v tej deželi zdaj dobro, kdo mu je prijatelj in kdo sovražnik in da so simpatije naroda ravno tako popolnoma na strani našega vladarja in dinastije, kakor tudi v drugih deželah. Moja želja je bila, da pokažem "informiranim" zavezniškim dopisnikom to deželo in razmere v njej. Ali bo to pomagalo? Jaz mislim, da se tam informirajo na povelje... Toda: laž ima kratke noge."

Iz vseh teh intervjuvov, poročil in izjav izhaja jasno, da ima Avstrija tam doli res osvojevalne namene. Radi verjamemo generalu Sarkotiču, da se meša v njeno vojaški upravi v zasedenih deželah tudi neka blagostnost za diktatorsko okrutnostjo; tako ustanavljajo tudi kapitalisti usmiljene družbe za žrtve svojega izkoriščanja. Čim bolj gre Avstriji za to, da spravi po vojni te dežele v svojo vrečo, tembolj bodo sedaj njeni služabniki gledali, da se prikupijo narodu. Če bi se danes na Črni Gori glasovalo, ali naj se deželi vrne samostanost, ali naj se "zединi" z Avstro-Ogrsko, se ne bi nič čudili, če bi večina glasovala za Avstrijo. Bič je eno sredstvo za tak rezultat, sladkor pa drugo. Kadar bi bila dežela anektirana, ne bi bilo treba več bonbonov; tedaj bi zadostoval korobač.

Mir in njega pogoji.

Iz Nemčije prihaja vedno več glesov, ki kažejo, da postaja želja po miru vse močnejša. Kajti če se pravi, da ima Nemčija zaupanja, da pride do mirovnega pogajanja in da bi se po njenem mnenju države lahko domenile, če bi se le sešle, je to dokaz, da je želja po miru res velika. Zato je tudi mogoče, da p. tanejo nemški pogoji res skromnejši. Kajti to, kar govorijo razni generali in največji šovinisti, žugajoči zaveznikom, da izgube še več, ako se ne vdajo sedaj, nima zmisla, ako je želja po miru odkritosrečna.

Res je splošni vojaški položaj za centralne sile mnogo ugodnejši, kakor za zaveznike. Vsi, ki taje to, se izda padca Bukarešta in ugroževanja Besarabije, govorijo neumnosti. Vojaško in deloma tudi diplomatično so streljali zavezniki velike kokele in posledice se morajo priznati.

Moralni vtisk vojnih dogodkov v Rumuniji ne more biti za zaveznike drugačen kakor slab. Ko je vstopila Rumunija v vojno, se je iz Petrograda, a zlasti iz Londona oznanjevalo vsemu svetu veliki obrat vojne; nemške ofenzive — tako se je pravilo — je konec, centralne sile so potisnjene v defenzivo. Pričela se je bila ruska ofenziva v Volhiniji in Galiciji, francosko-angleška ob Sommi, kombinirana v Macedoniji. Če pritise sedaj še Rumunija — tako je bilo soditi — morajo priti centralne sile v zadrego, iz katere ni izhoda zanje. Zakaj vsakdo je moral pričakovati, da imajo zavezniki strateški načrt, v katerem je obsežena tudi Rumunija; zlasti je moral biti vsakdo prepričan, da so smatrali zavezniki na podlagi položaja in svojih sil, katere so morali poznati, trenotek, v katerem je vstopila Rumunija v vojno, za pravi in da je posebno za sodelovanje ruske in rumunske armade vse urejeno.

In sedaj? Srbi in Francozi so vzeli Bitolj; to je doslej ves uspeh celoletnih priprav v Macedoniji. Rusko napredovanje je ustavljeno; pred meseci se je govorilo o padcu Lvova, kakor o dogodku bližnje ure, danes se sploh ne govori več o tem. Na severni ruski fronti ni najmanjšega gibanja. Ofenziva na Francoskem je končana; Nemci delajo celo protinapade. Medtem pa prodirajo nemške armade s treh strani v Rumunijo, se združijo, pade rumunsko vojsko vse drugače, in tam srbsko, in okupirajo rumunsko glavno mesto.

Ali vse to vendar ne pomeni, da so zavezniki prisiljeni stopiti kot premagani v pogajanje. Deli njihove armade so decimirani; to se je zgodilo tudi posameznim avstrijskim in turškim armadam in mestoma so bile tudi nemške izgube strašne. V celoti je zavezniki armada sposobna za boj. Torej je iluzija pričakovati, da sprejmejo zavezniki

21 milijonov dolarjev je cena za moderno bojno ladjo. Za šest takih lupin izdaja sedaj vlada Zedinjenih držav kontrakte. Čeden denar je to, in če bi se porabil za kakšne druge namene, bi se lahko storile s njim koristne reči. Dejmo na primer da bi se stodvajset milijonov dolarjev vteknilo v boj zoper raka ali zoper malarijo. Zdravje in življenje, ki bi se na ta način rešilo, bi bilo vredno več kakor stodvajset milijonov. Ampak bojne ladje se ne grade za to, da rešujejo, ampak da uničujejo. Pri tem se seveda vsaki izmed njih sami lahko zgodi, da je v par minutah potopljena z vsem, kar je na njej. Tako vzdržava kapitalizem narodno bogastvo, le da vzdržava svoj sistem. Blazno je, ampak brez te blaznosti ne bi mogli kapitalizem izhajati.

Nemčija je naposled odgovorila tudi Zedinjenim državam na noto, s katero so protestirali proti deportiranju Belgijcev v Nemčijo. Res je nemški odgovor tak, kakor smo pričakovali; nekoliko obsilnejši je, kakor odgovor za Holandijo in Švico, uljuden je, ampak ne odneha niti za dlako. In človek, ki ga čita, bi skoraj mislil, da odvajajo nemške oblasti iz same človekoljubnosti in nedosežne uspešnosti Belgijce iz njih dežele.

Nemška nota se bavi skoraj izključno seveda v zmislu Nemčije s pojasnjevanjem položaja v Belgiji, kakšen je bil ob času, ko je nemška vlada vpeljala svojo znano naredbo. Nemčija vabi ameriške diplomate, da naj obiščejo belgijske kraje in se prepričajo, da je stvar drugačna, kakor si jo Amerika predstavlja. Brezposelnost je vrgla okrog 1.250.000 oseb v neznosen položaj, in nekaj je bilo treba storiti, da se zmanjšajo javni izdatki. Nemčija je Belgijcem ponudila delo, ki ga niso imeli doma. V Nemčiji imajo dobro plačo in uživajo osebno svobodo. Dalje pravi odgovor, da Nemčija postopa v soglasju z določbo mednarodnega prava, 43. člen haške konvencije, ki nalaga zmagovalcem v okupiranih deželah skrbeti za javen mir in red.

Vsaka stvar se lahko obrne, in Nemčiji se mora priznati, da zna sukati reči tako, kakor je zanje najbolj prav. Da je v Belgiji brezposelnost, je zakrivila vojna, katero je Nemčija zanesla v deželo. Znano je tudi, da je izplačila iz Belgije ogromne milijone denarja v obliki vojnih kontribucij. To seveda tudi ni povečalo blagostanja v deželi. In za to naj bodo sedaj belgijski delavci kaznovani s tem, da jih siloma odganjajo v Nem-

Zavezniki ne smejo biti prevzetni, če hočejo mir; to je ena gotovost. Druga je pa ta, da ne

čijo! — Kdor zasede v vojni deželo, mora skrbeti za javen red in mir; da! V zasedeni deželi! Ampak tiste določbe ni nikjer, ki bi dovoljevala ali pa celo ukazovala odganjanje domačinov. Glavna pa ostane to, da morajo Belgijci na ta način pomagati Nemčiji zoper svojo lastno deželo. Za vsakega Belgijca, ki dela v Nemčiji, lahko odide nemški vojak na fronto. Če deportira Nemčija milijon delavcev, lahko pošlje milijon vojakov zoper Belgijce in njih zaveznike. Če bi nemška vlada rekla: "Moč imam, pa ravnam, kakor je meni prav," bi govorila resnico; ampak sklicavati se še na mednarodno pravo, je vendar precej visoka stopnja predrznosti.

"Vojaki! Sporazumno z vladarji svojih zaveznikov in v zavesti zmage sem podal sovražniku predlog za mir. Če bo sprejet, je doslej še negotovo. Dokler ne pride ta trenutek, se boste bojevali dalje."

Tako se glasi armadni ukaz kaiserja Viljema. "Vojaki! Jaz in še trije v Evropi, ki nimamo slučajno krole na svojih buticah, mislimo, da bi bil sedaj čas za mir. Vas, ki ne nosite kron, ne vprašamo nič. Nam se je pred dvema letoma zahotelo vojne, pa smo jo začeli; itakrat vas tudi nismo vprašali. Kajti mi smo mi, vi ste pa smeti."

Stilizacija tega ukaza je tudi posebno primerna, da privabi zaveznike v mirovno posvetovalnico. "V zavesti zmage" sem jim ponudil mir! Vabi človeka na prijateljski pomenek, pa dodaj svojemu vabilu: "Ker sem te naklestil." Tedaj si gotovo lahko prepričan, da te objame in poljubi. Kajmeda?

Iz Petrograda prihaja vest, ki jo je prišteti resnično važnim. Rusija hoče vpeljati obvezen šolski pouk. Zakop, ki ga je učni minister vložil v dumi, zahteva štiri leta obligatoričnega pouka, in sicer ne sme znašati šolsko leto na deželi manj kakor 160, v mestih pa ne manj kakor 180 dni. Pouk mora biti brezplačen. Izvršiti se mora zakon najkasneje 10 let po razglasitvi. Za stroške naj bi prispevala država po 9 milijonov, sveti sinod pa po poldrug milijon rubljev.

Zakon pač ni tak, da bi popolnoma ugajal prijatelju kulture. Desetleten termin za končno vpeljavo šole je zelo dolga, šolska leta po 160 oz. 180 dni so pa zelo kratka. Da bo prispeval sveti sinod za stroške, pomeni, da bo cerkev imela vpliv na šolo. Toda kljub vsaki pomanjkljivosti je to vendar najvažnejši korak, da se napravi iz Rusije kulturna država, ki se preseli iz orient v Evropo. Nihče ne bo bahaval, da je to korak za

Nova avstrijska vlada.

Avstrija je imela zopet notranjo krizo. Ministrski predsednik Ernst von Koerber je demisijski. Vzrokov ni povedal doslej noben telegram. Na njegovo mesto je bil poklican gospod Spitzmueller.

Ta kriza je presenetljiva. Kadar nastopi nov vladar, je navada, da mu poda vsa vlada demisijsko, katero potem sprejme ali pa ne sprejme. Če bi bili kakšni važni politični razlogi zahtevali Koerberjevo demisijo, bi bil najednejši način za izpremembo ministrstva takrat, ko je mladi Karl prevzel Franc Jožefovo dedščino. Toda novi cesarček je potrdil Koerberjevo vlado.

Kaj se je v tem kratkem času zgodilo, da je Koerber odšel?

Kjer molče poročila, je mogoče le sklepati. Čitali smo, da je vlada nameravala sklicati parlament. Potem je prišla vest, da ne bo iz tega nič, in glavni vzrok je bil baje ta, da se je vlada bala kritike o obsodbah čeških poslancev. Kmalu zatem se je pa zopet govorilo o januarskem zasedanju parlamenta in skoraj sočasno je bilo naznanjeno, da je podelil Karl amnestijo obsojenim poslanecem.

Da bi bil Koerber nasproten amnestiji in sploh pogojem, ki bi omogočili sestanke državne zbornice, je težko misliti. Če je odstopil zaradi takih vprašanj, bi se dalo iz tega sklepati, da plove novi cesar v reakcionarnih strujah.

Edino oporišče za presojanje dogodka daje Koerberjev naslednik.

Herr von Spitzmueller. Kdo je to?

Politična zgodovina Avstrije ne ve o njem ničesar. Nikdar ni bil poslanec, nikdar kandidat. V nobeni stranki ni igral vloge. Nihče ne ve, če je v časopisih čital kaj drugega, kakor borzni del. To je seveda moral, kajti bil je bančni ravnatelj. Vsa njegova karjera se je razvila na polju denarnega poslovanja. Kratek čas je bil v Stuerghovem kabinetu finančni minister; to je bila njegova stroka in tam ni bilo treba mnogo političnega znanja in političnih izkušenj.

Ampak da se postavlja tak mož na mesto ministrskega predsednika, je vendar čudno. Nobena država na svetu razun Rusije nima toliko notranjih političnih vprašanj, kolikor Avstrija. Ako pozivajo kljub temu na vodilno mesto človeka brez vsake politične rutine, morajo biti za to posebni vzroki. Mož je finančnik; vsaj za takega velja. Torej: Finančna vprašanja so važnejša od političnih. Avstrija, namreč tisti, ki gospodujejo v njej, potrebujejo v prvi vrsti vlado, ki bo znala še na kakšen način izmoliti denarja iz ljudstva. Spitzmuellerjevo imenovanje se mora smatrati za

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA

PODPORNA ZVEZA

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 6120 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.
PODPREDSEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 50, West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrih, 179 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Zele, 6108 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovčič, 20 Main St., Conemaugh, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
 2. nadzornik: Nikolaj Pavše, 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
 3. nadzornik: Jakob Kocjan, 1400 E. 52d St., Cleveland, Ohio.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.
 2. porotnik: Frank Baylek, 6303 Glass Ave., Cleveland, Ohio.
 3. porotnik: Anton Welly, box 53, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

J. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Frank Škufca, 485 2nd St., Conemaugh, Pa.
 Ivan Jager, b. 543 Woodland Ave., Conemaugh, Pa.
 Franc Kos, Conemaugh, Pa.
 Mihael Flek, R. F. D. 7, b. 143-a, Johnstown, Pa.
 Jakob Rupert, b. 238, South Fork, Pa.
 Ivan Hribar, 709 Broad St., Johnstown, Pa.

GLAVNI URAD v hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenzura društva, oziroma njegovih uradnikov, so uljudno prošni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar na se pošilja edino potom Poštne, Express, ali Banknih denarnih nakazil, nikakor pa ne potom privatnih čekov na naslov Blas Novak, S. D. P. Z. & Conemaugh Deposit Bank v Conemaugh, Pa.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z.

v mesecu novembru 1916.

Novo pristopili člani:

K društvu št. 10: Ivan Benčič, e. št. 5743, 4. odd.
 K društvu št. 15: Ivan Petre, e. št. 5710, 1. odd.
 K društvu št. 23: Josip Cavačija, e. št. 5711, 1. odd.
 K društvu št. 29: Lovrenč Jereb, e. št. 5757; Terezija Albinini, e. št. 5758, oba v 1. odd.
 K društvu št. 35: Mihael Rutar, e. št. 5760, 1. odd.
 K društvu št. 59: Franc Spendal, e. št. 5762, 1. odd.; Alojzij Paučnik, e. št. 5763, 1. odd.; Anton Geri, e. št. 5764, 4. odd.
 K društvu št. 61: Simon Bunjevac, e. št. 5765, 1. odd.; Marija Biskup, e. št. 4763, 1. odd.
 K društvu št. 72: Josip Sikora, e. št. 5732, 1. odd.
 K društvu št. 74: Alojzij Urbanč, e. št. 5766, 4. odd.
 K društvu št. 4: Leo Kušljan, e. št. 5733, otr. odd.

Suspendirani člani:

Pri društvu št. 1: Ivan Bric, e. št. 1209; Mihael Žgajner, e. št. 5597; Ana Žgajner, e. št. 5597.
 Pri društvu št. 4: Franc Kaušek, e. št. 158.
 Pri društvu št. 9: Franc Špan, e. št. 270.
 Pri društvu št. 25: Franc Zontar, e. št. 4431; Geo. Šubic, e. št. 1699; Anton Kavčič, e. št. 3922.
 Pri društvu št. 26: Jernej Kain, e. št. 4201; Marija Jurich, e. št. 5552; Ivan Mihnak, e. št. 3666; Maks Jakšič, e. št. 5547; Franc Zajec, e. št. 1354; Mile Rebič, e. št. 3365; Milka Rebič, e. št. 3542.
 Pri društvu št. 36: Ivan Pavina, e. št. 2501; Majda Pavina, e. št. 2577; Goldi Pavina, e. št. 4455; Martin Vinovski, e. št. 2755.
 Pri društvu št. 38: Anton Prijatelj, e. št. 2889; Jakob Brus, e. št. 3417; Matija Mežnar, e. št. 4071; Tomaž Rebič, e. št. 5432.
 Pri društvu št. 43: Emil Kranjc, e. št. 2643.
 Pri društvu št. 50: Vincenc Čef, e. št. 4167; Blaž Bogataj, e. št. 4994; Ivana Kastelic, e. št. 3505; Franc Kastalic, e. št. 490.
 Pri društvu št. 54: Ivan Meden, e. št. 4675.
 Pri društvu št. 59: Gregor Vlahinja, e. št. 2739.
 Pri društvu št. 61: Josip Prosenik, e. št. 2783.
 Pri društvu št. 62: Ana Prmozar, e. št. 3967; Franciška Peterca, e. št. 5193; Ana Drganc, e. št. 5155; Neža Žagar, e. št. 3207; Ana Bole, e. št. 5192; Marija Pikš, e. št. 5699; Jospina Borštnar, e. št. 4830.
 Pri društvu št. 70: Mihael Dragič, e. št. 5731; Alojzija Prah, e. št. 3493.
 Pri društvu št. 74: Simon Godec, e. št. 5445.
 Pri društvu št. 78: Marko Maglič, e. št. 4971.
 Pri društvu št. 5: Marija Sabadin, e. št. 3326; Mihael Sabadin, e. št. 3938.
 Pri društvu št. 21: Karol Taufer, e. št. 1156.
 Pri društvu št. 28: Mihael Drguljan, e. št. 1451; Julija Drguljan, e. št. 5349; Josip Drguljan, e. št. 5350; Mihael Drguljan, e. št. 5351; Viljem Drguljan, e. št. 5352.
 Pri društvu št. 29: Alojzij Volk, e. št. 852; Andrej Simon, e. št. 5209.
 Pri društvu št. 35: Ciril Mislaj, e. št. 4046.
 Pri društvu št. 39: Franciška Kocjan, e. št. 2164; Marija Godec, e. št. 2072; Marija Frankovič, e. št. 2904; Amalija Kodeh, e. št. 3697; Marija Prhne, e. št. 2077; Antonija Marincič, e. št. 2076.
 Pri društvu št. 56: Frank Kerin, e. št. 2026; Marija Kašek, e. št. 2951.
 Pri društvu št. 60: Anton Mlinar, e. št. 2009.
 Pri društvu št. 68: Mili Obradovič, e. št. 3963; Jurij Mackovjak, e. št. 3654.
 Pri društvu št. 72: Ivan Jahnicki, e. št. 4952; Josip Meener, e. št. 5648.

Nazaj sprejeti člani:

Pri društvu št. 7: Mihael Juršič, e. št. 5266; Martin Tratnik, e. št. 4138.
 Pri društvu št. 11: Berta Katarincič, e. št. 5365; Gregor Katarincič, e. št. 5368; Juba Katarincič, e. št. 5422; Nikolaj Radenčič, e. št. 4722; Mihael Radenčič, e. št. 4720; Pavel Jereb, e. št. 2259.
 Pri društvu št. 14: Blaž Rudman, e. št. 5389.
 Pri društvu št. 29: Ivan Dolez, e. št. 5314; Anton Luštrak, e. št. 1023; Anton Mezek, e. št. 850.
 Pri društvu št. 33: Franc Ocep, e. št. 1040.
 Pri društvu št. 37: Anton Vaypotič, e. št. 4132.
 Pri društvu št. 38: Ivan Mrzel, e. št. 2053; Milka Mrzel, e. št. 2562; Andrej Orekovski, e. št. 3001.
 Pri društvu št. 49: Franciška Čelhar, e. št. 3213; Marija Daničič, e. št. 3031; Uršula Goršek, e. št. 3085.
 Pri društvu št. 50: Ivan Vozel, e. št. 501.
 Pri društvu št. 56: Josip Crnkovič, e. št. 5044; Franciška Zepuhar, e. št. 2987.
 Pri društvu št. 60: Franc Miklič, e. št. 5117; Jakob Trobeš, e. št. 2979.
 Pri društvu št. 61: Josip Piskur, e. št. 2787; Martin Skala, e. št. 3359; Alojzij Schmidt, e. št. 3389; Mihael Schiller, e. št. 4616; Ivan Piskur, e. št. 5609.
 Pri društvu št. 62: Katarina Pirc, e. št. 5023; Marija Korinšek, e. št. 3016; Antonija Stojan, e. št. 4829; Eliza Kissure, e. št. 4828; Marija Kadunc, e. št. 2796; Franciška Unetič, e. št. 5643; Helena Zlindra, e. št. 2799; Marija Sitter, e. št. 3198; Marija Peterlin, e. št. 2899.
 Pri društvu št. 68: Franc Skok, e. št. 4648; Jurij Gurjel, e. št. 3440.
 Pri društvu št. 77: Josip Rant, e. št. 4515.
 Pri društvu št. 81: Peter Petrovič, e. št. 5681.

Črtani člani:

Pri društvu št. 2: Franc Strazisar, e. št. 1184.
 Pri društvu št. 3: Anton Horvat, e. št. 4987.

Židje v Rumuniji ne smejo posedovati zemlje, niti ne smejo imeti v vaseh trgovin.

Židje ne smejo prosjačiti.
 Židje ne smejo biti zaposleni pri železnica, poštah, kakor tudi ne pri brzojavu in telefonu, ne smejo prakticati prava, niti ne smejo biti zaposleni v odvetniških pisarnah.

Židje sicer smejo izvrševati medicino, toda niso dopušteni kot zdravniki v bolnice, ki so pod državnim ali mestnim nadzorstvom.

Židje, ki imajo kakšno tovarno, ne smejo imeti več kakor tretino židov zaposlenih, drugi morajo biti drugoverci.

Židje so obdavčeni za šole, toda njihovi otroci se ne morejo prejeti vpisati, dokler niso vpisani vsi krščanski otroci; ako je potem še kaj prostora, je seveda vprašanje. Židje nimajo dostopa v državne, tehnične in poljedelske šole, dokler niso vpisani vsi krščanski dijaki.

Židje ne smejo poučevati v ljudskih šolah. Še celo v nekaterih židovskih šolah morajo biti krščanski učitelji.

Židje morajo služiti v armadi, toda ne morejo se povspeti do višje črte. Židje se v Rumuniji tudi potem smatrajo za tuje, ko so že doslužili vojašino.

Iz Amsterdama poročajo: Dva Belgijska, ki sta prišla iz Ghenta v Sluiskill, pripovedujeta, da je bila 30. novembra revolta v Antwerpnu zaradi razglašanja nemške vojaške vlade, da se mora priključiti gotovo številu prebivalcev za odhod v Nemčijo. V krvavih bojih na ulicah je obležalo 200 do 300 Belgijscev in nemških vojakov mrtvih. — Z ozirom na množestevilne vesti, ki prihajajo od raznih strani o prisiljenem deportiranju Belgijscev v Nemčijo, je to poročilo verjetno.

V Nemčiji manjka krompirja. Veliko je vlada govorila o izvršitvi letošnji letini, ki naj bi bila spravila Nemčijo iz vseh zadreg. Zlasti so naglašali, da bo krompirja toliko, da ostane ljudstvo lahko brez vse skrbi, tudi če bi bil pridelek žita kaj slabši. A sedaj poroča "Berliner Tageblatt", da se je prideleto žita le 21 milijonov ton, medtem ko je znašala lanska letina 51 milijonov ton. To je pač velika razlika, ki se mora močno občutiti, in ni se čuditi, če se pravi, da so računi vlade o preskrbi z živilom tega prekržani. — Batočki je pa baje že izdelal nove načrte in ljudstvu zagotavljajo, da bo Nemčija prihodnje leto, kar se tiče hrane, v boljšem položaju, kakor je bila letos; seveda ob primernem varčevanju.

Zdi se nam, da so zadnje bereze najvažnejše; ali tolažba, ki jo izrekajo, je tudi najslabša. Kajti če se pravi ljudem, ki stradajo že dve leti, da bodo izhajali, če bodo še nadalje stradali, ne bo njihovim želodcem s tem nič pomagano.

General Nivelle je bil imenovan za vrhovnega poveljnika francoske vojske na zapadni fronti. General Joffre, ki je doslej poveljeval, je dobil mesto, kjer je sicer povislan, a ne bo imel direktnega vpliva na vojskovanje. General Nivelle si je pridobil ime v bojih okrog Verduna. Pravijo, da je mož ofenzive in pričakuje od njega bolj energično nadaljevanje vojne. Admiral Fournet, ki je doslej poveljeval brodovju v grških vodah, je odpoklican in na njegovo mesto imenovan admiral Gaucher. Ostal je pa general Sarraill kot vrhovni poveljnik na Balkanu.

Če so to tisti talenti, ki podajo vojni novo smer in spravijo zmago in ofenzivo na stran zavzevalov, se bo pač šele pokazalo. Vojna je kljub vsem novim znanstvenim metodam velika hazardna igra. Tudi zmaga ni vedno dokaz boljših sposobnosti. Včasih najboljša armada zaradi slabega vodstva nič ne opravi; včasih ne doseže najboljši vojskovodja nič zaradi slabe armade, včasih sta pa oba dobra, pa jim vplivi, slabost osrčja ali pa drugi faktorji pogvarijo račune. Vojna dokazuje ravno toliko kolikor sreča v igri. Zato je blazno pričakovati od vojne dobro ali pa celo pravično rešitev vprašanj.

Treba je še najmanj 315.000 moških in 100.000 ženskih delavcev, da se izvede ves načrt za izdelovanje municije na Angleškem, pravi dr. Addison, član municijskega ministrstva. Še nekaj časa, pa ne bo delavcev sploh za nič drugega več, kakor za izdelovanje municije.

Katoliška "Koelnische Volkszeitung" poroča, da pripravljata italijanska vlada dekrete, ki bodo znižali italijanske vrednostne papirje za 20 odstotkov njih vrednosti, dalje da se zaplenijo cerkvene ustanove in da se cerkvam vzamejo dragocene svetinje in cerkvene posode.

Če je mogla to storiti pobožna Avstrija, zakaj ne tudi brezbožna Italija?

Pri društvu št. 28: Boltaek Žemski, e. št. 5413.
 Pri društvu št. 50: Anton Kokalj, e. št. 3114.

Odstopili člani:

Pri društvu št. 4: Franc Hlarič, e. št. 4927.
 Pri društvu št. 94: Daniel Kovačič, e. št. 5056.
 Pri društvu št. 35: Antonija Dolgan, e. št. 3546; Marija Bolha, e. št. 4318.
 Pri društvu št. 40: Mihael Vidmar, e. št. 4261.
 Pri društvu št. 46: Matija Pristopice, e. št. 1593.
 Pri društvu št. 55: Anton Verhovec, e. št. 1999.

Izobčeni člani:

Pri društvu št. 9: Karol Šuštar, e. št. 2438; Rok Jančec, e. št. 4873; Franc Geč, e. št. 5182; Ivan Magdalenič, e. št. 4800.
 Pri društvu št. 42: Alojzij Banič, e. št. 5400.

Umrli člani:

Pri društvu št. 1: Julija Šinkovec, e. št. 5018.
 Pri društvu št. 25: Jospina Hafner, e. št. 2626.
 Pri društvu št. 33: Marija Majdič, e. št. 3903.
 Pri društvu št. 40: Josip Ogrin, e. št. 3191.
 Pri društvu št. 62: Franciška Brecljnik, e. št. 3966.

Prestopili člani:

Od društva št. 1: Josip Svoboda, e. št. 360 in Marija Svoboda, e. št. 2663, oba k dr. št. 2.
 Od društva št. 4: Franc Mromor, e. št. 4151 k dr. št. 81.
 Od društva št. 9: Mihael Paušek, e. št. 2728 k dr. št. 7.
 Od društva št. 11: Josip Šerek, e. št. 3082 in Ivan Ocep, e. št. 2793, oba k dr. št. 4.
 Od društva št. 12: Josip Zgonec, e. št. 4933 k dr. št. 37.
 Od društva št. 13: Alojzij Zakrajšek, e. št. 4186 k dr. št. 23.
 Od društva št. 29: Ivan Zakelj, e. št. 4672 k dr. št. 14.
 Od društva št. 30: Leopold Dolenc, e. št. 3381 k dr. št. 50.
 Od društva št. 36: Ivan Brdon, e. št. 4749 k dr. št. 64.
 Od društva št. 40: Ivan Marn, e. št. 4605 k dr. št. 34.
 Od društva št. 45: Franc Gal, e. št. 2226 k dr. št. 3.
 Od društva št. 54: Josip Hočevar, e. št. 3777 in Ana Hočevar, e. št. 1598, oba k dr. št. 3.
 Od društva št. 56: Ivan Rednak, e. št. 4161 k dr. št. 64.
 Od društva št. 77: Franc Kmetič, e. št. 2325 k dr. št. 25.
 Od društva št. 78: Franc Osteršek, e. št. 159 k dr. št. 36.

UTRINKI.

Rimska "Idea Nazionale" opominja, naj vlada pravočasno preskrbi, da se ne bodo italijanske čete izr-pale. Ze doslej je Italija takorekoč vse za vojno sposobne može v starosti od 19. do 40. leta postavila na bojišče in treba je misliti na varčevanje s človeškim materialom. To se zgodi lahko najbolje s tem, da se bogato pregrbi s mehaničnim materialom. Biti moramo, pravi list, tembolj previdni, ker se trdovratno vzdržuje vest, da nameravata Avstrija in Nemčija po porazu Rumunije z vso silo udariti na Italijo. Da, vojna ni le zabava, ampak dela tudi skrbi.

Zaupniki železniških družb izjavljajo pred komisijo v New Yorku, ki zaslišuje stranke, če se naj uvede osemurni delavnik za ogibališne čuvaje, da je osemurni delavnik za to stroko neizvedljiv. Nasprotno je pa pričal T. J. Hanrahan, postajni predelavec na kolo-dvoru Nickel Plate v Clevelandu, da je železniška družba uvedla za poizkušnjo osemurni delavnik za šestdeset dni, ki se je prav dobro obnesel.

V takih vprašanjih je težko doseči soglasje med podjetniki in uslužbenci. To je stara reč.

Prekomorska častniška agentura v Berlinu je baje dobila poročilo iz Stockholm, ki opisuje veliko zmešnjavo, vladajočo med ruskim vojaštvom v Besarabiji. Vojaštvo je nepokorno častnikom in prezira njihove ukaze. Poročilo trdi, da je bilo 7000 slučajev nepokornosti v enem samem tednu, in v enem slučaju so se celo častniki združili s prostaki proti višjemu poveljniku. Armadno poveljništvo ni hotelo doslej ostro nastopiti proti vojaškim rebelom, dasiravno je vedelo, kaj se godi. Toda zdaj, ko se približuje bojna fronta Besarabiji, je poveljništvo spoznalo nevarnost položaja in izdalo ostro naredbo zoper nepokorneže. Za vsak nadaljni pregrešek te vrste je napovedana smrtna kazen. — To je seveda najboljša sredstvo, da se odpravi nezadovoljnost.

Državna komisija za industrialne razmere v Coloradu naznanja, da je bilo od 1. avgusta 1915 poškodovanih pri delu 16.687 delavcev. V zadnjih dveh mesecih so se poškodbe pri delu pomnožile. — Lepa tolažba za delavce!

Kongresni odsek je glasoval, da se poviša poština za časnike in druge periodične tiskovine in da se poština računati po pasih. Sedaj plačujejo izdajatelji po en cent — funta za vse kraje v Združenih državah. Odsek — pa sklenil, da naj stane en funt v prvem pasu en cent, v drugem dva, v tretjem tri itd. Poštni departament upa na ta način pomnožiti svoje dohodke za \$60.000 na leto. Ampak da hoče to doseči na račun časopisov, ni baš kulturno. In vendar govore toliko o kulturi!

Oficijelno naznanjajo iz Berlina, da je feldmaršal Hindenburg kot najstarejši general pruske armade postal kajzerja v imenu vojske, naj nosi veliki red železnega križa. Viljem je red sprejel. Sedaj je dokazano, da je junak.

Ruska vlada je pri trdki Baldwin Locomotive Works naročila sto lokomotiv. Vseh lokomotiv te vrste je bilo naročenih 140. Zadnje naročilo znaša \$4.000.000.

Iz Londona poročajo: Na podlagi nemških uradnih seznamov iz Berlina znašajo izgube Nemčije v mesecu novembru 166.176 častnikov in ostalih vojakov. Skupaj do 1. decembra znašajo vse izgube Nemčije na podlagi uradnih seznamov iz Berlina: 3.921.869 mož.

Bivši francoski trgovski minister Raoul Peret je izjavil v parlamentu, da bodo znašali vojni izdatki Francije koncem prihodnjega marca 14 milijard in 520 milijonov dolarjev, medtem ko bodo znašali izdatki Anglije v enakem času 18 milijard. Parlament naloži nove davke na alkohol in na dohodke v vojni industriji. Kajti vojna žre, in čimdalje bo trajala, tem bolj bo žrla.

Sodnijski zdravniki, ki so preiskavali duševno stanje dr. Fric Adlerja, ki je ustrelil avstrijskega ministrskega predsednika grofa Steurkyha, so izjavili, da je dr. Adler zdrav in je odgovoren za svoje dejanje.

Iz italijanskega vojnega tiskovnega stana poročajo: Po neki zasebni statistiki so izgubili Italijani, odkar se je pričela vojna, 11 generalov, 115 polkovnikov, in podpolkovnikov, 183 majorjev, 987 stotnikov, 853 nadporočnikov in 3178 poročnikov.

Stokanje izraža slabost; moč se izkazuje v boju.

PREKUCIJE V MEHIKI.

Amerika ne sme odpoklicati svojega vojaštva iz Mehike. Amerika ne sme storiti nobenega koraka, s katerim bi se mogli odpraviti večni zapletljaji. Narobe. Amerika se mora resno pripraviti na vojno z Mehiko. In če bo še kaj z Diazovo revolucijo, jo mora podpirati. Kajti o Diazu vemo, da je pobožen mož, če tudi je šel v deželo prelivat kri; on je steber svetle matere cerkve, katero preganja Carranzova vlada na najkru-tejši način.

Kaj je zopet storila!!! Izdala je dekret, ki se bavi s finančnimi uredbami in davki. Konstitučnemu kongresu je pa predložila štiri članke, ki se tičejo takozvanih o-sebnih garancij; z njimi se prepo-veduje suženjstvo, iz javnega šolstva se odpravlja vsak cerkveni vpliv, vsem državljanom se daje pravica, da si smejo izbrati poklie, a noben duhovnik, naj pripada katerikoli sekti, ne more postati šolski ravnatelj.

Ni čuda, da tepe Bog deželo, ki uganja take neznašane reči. Ze v starih orientálnih državah so vladali duhovniki, četudi so bili takrat poganski, ker jim Bog še ni hotel prižgati luči pravega spozna-nja; zakaj ni hotel, ne vemo. Pu-stil jih je tavati v zmotah, in vprašanje je le, če so zaradi te božje

pak vladali so. In če je mogla biti teokracija v starem Babilonu, v starem Egiptu in pri starih Židih, zakaj ne bi bila teokracija v sedanjih Mehiki? Bila je dolgo časa; kako prihaja Carranza do tega, da jo odpravlja?

Pravijo, da je bila v Mehiki beda pod popovskim gospodstvom. Morda med ljudstvom; ampak cerkvam in klostrom se je dobro godilo. Pravijo, da je ljudstvo ostalo nevedno. Mogoče; ampak "blagor ubogim na duhu," pravi sveto pismo; popi so jim hoteli le pri-pravit nebeško kraljestvo!

Zdaj pa prihaja taka brezbožna vlada in hoče šolati ljudi za ta svet in za to življenje! In pravi: Bodi pop ali pa učitelj; kar si izbereš, boš, ampak ne oboje. Kakor da ni popov namenjeno kraljeva-nje na svetu!

Ne, tega ne smemo gledati s prekrižanimi rokami! Mobiliziraj-mo, pa osvojimo Mehiko. S tem bo ustrezno kapitalistom in po-pom; Bog nam pa itak ni namenil nič drugega, kakor da strežemo njim. Vsaj oni menijo to.

Na Radcliffe College je v soboto, kakor poročajo iz Cambridge, Mass., med predavanjem naglama umrl profesor Hugo Muensterberg. Znan je bil najbolj zaradi svojega nemškega stališča. Bil je oseben prijatelj kajzerja in v Ameriki so ga nekateri ime-novali odličnega špiona Nemčije. Sicer je bil pa na glas resnega uče-njaka. Rojen je bil 1. junija 1863. v Gdanskem in je študiral v Lipskem in v Heidelbergu. Leta 1902. je postal profesor psihologije in ravnatelj psihološkega laboratorija na harvard-skem vseučilišču. Spisal je več znan-stvenih knjig in brošur. Ameriški državljani ni postal nikoli.

Chicaski poštar Campbell je pred kongresnim poštnim odborom zagovarjal odpravo pnevmatične pošte v Chicagi. Pravi, da je ta naprava zastarala in misli, da bi bila služba z lahкими avtomobili boljša in hitrejša.

Pnevmatična pošta in baš stara reč. Avtomobila pač še ni bilo takrat, ko so jo vpeljavali. Ampak zdaj, ko jih imamo, so značne cevi zastarele. Tako hitro se v našem času izpreminja-jo reči. Kljub temu bodo duševni slepci še nadalje pravili: "Vedno je bilo tako na svetu, kakor je."

MESEČNO POROČILO S. D. P. Z.

o finančnem poslovanju med glavnim uradom in krajevnimi društvi za mesec november 1916.

Dr. št.	Društvo vplačalo.	Društvo izplačalo.
1.	\$ 170.37	\$ 536.00
2.	99.96	98.50
3.	97.07	
4.	102.70	38.00
5.	106.34	
6.	11.87	13.00
7.	82.57	284.00
8.	29.50	
9.	69.27	40.00
10.	99.70	74.00
11.	117.71	93.00
12.	37.00	65.00
13.	127.60	23.00
14.	66.54	10.00
15.	83.67	
16.	33.41	
17.	10.45	
18.		11.00
19.	11.94	
20.	34.48	51.00
21.	37.40	
22.		32.00
23.		111.00
24.	35.59	
25.	115.30	
26.		51.00
27.	50.01	90.00
28.	45.31	
29.	74.49	28.00
30.	80.09	
31.		
32.	20.14	
33.	72.82	
34.	62.81	
35.	110.42	81.50
36.		20.00
37.	65.96	33.00
38.	90.01	
39.		
40.	56.85	114.00
41.	133.13	18.00
42.	76.58	31.00
43.	32.66	56.00
44.		
45.	49.35	
46.	10.62	
47.	31.76	31.00
48.	47.21	
49.	95.77	20.00
50.	85.15	118.00
51.	125.18	53.50
52.	12.07	
53.		
54.	12.06	
55.	21.66	
56.	115.41	15.00
57.	32.78	
58.	32.64	
59.	114.17	44.00
60.	86.93	13.00
61.	56.34	27.00
62.	116.59	526.00
63.	20.36	
64.	101.75	
65.		
66.		
67.	52.34	43.00
68.	50.42	
69.	53.68	10.00
70.	67.48	14.00
71.	40.66	25.00
72.	67.65	140.00
73.		74.00
74.	43.42	15.50
75.	35.61	
76.	29.22	
77.	16.56	
78.	8.99	
79.	96.46	49.00
80.	15.11	

Stranka

KLUBOM J. S. Z. NA ZNANJE.

Ravnokar je izšla strankina platforma (načelna izjava) in program za l. 1916. Ta izjava bo veljavna sedaj nadaljna štiri leta in bo vodilo naše agitacije in propagande. Trpba je torej, da jo pozna in razume vsak aktiven član J. S. Z.

Ker je količina omejena — tiškalo se je je samo 2000 — naj klubi sežejo takoj po njej, da ne bo prepozno.

Cene so sledeče: 50 iztisov 40c, 100 iztisov 75c, 200 iztisov \$1.50. Poština prosta.

Naroča se pri tajništvu J. S. Z., 803 W. Madison St., Chicago.

Tajništvo J. S. Z.

KLUBOM NA UVAŽEVANJE.

Tajništvo J. S. Z. je razposlalo klubom glasovnice za nominacijo kandidatov v glavni odbor in za glavno tajništvo v zmislu novih pravil. Vsi klubi so naprejeni, da opravijo te nominacije na svojih bližnjih sejah in da vrnejo glasovnice tajništvu najkasneje v petih tednih. Ta termin se računa od dneva, ko so klubi sprejeli glasovnice.

Tajništvo J. S. Z.

Chicago, Ill.

Jugoslovanski soc. klub šteje 1. priredi tekom zime zopet nekoliko predavanj. Prvo bo četrto nedeljo v januarju ob 3. popoldne. Predaval bo zdrug Ethin Kristan o "Socializmu in svobodomiselnosti". To je zanimiv predmet in o razmerju med enim in drugim vladar se mnogo nejasnosti. Pričakovati je torej, da se bodo rojaki zanimali za to predavanje in se ga v obilnem številu udeležili. Vršilo se bo v dvorani S. N. P. J., 2657 S. Lawndale ave.

Filip Godina, tajnik.

Chicago, Ill.

Česka socialistična zveza (oddelek Socialistične stranke v Ameriki) ima o božicu svojo redno konferenco v Chicagu, v prostorih Mañaka, 1825, Loomis St.

Na dnevnem redu so sledeče točke: 1. Poročilo tajnika Jos. Novaka. 2. Časopisje. 3. Organizacija, poroča S. Tony Novotny. 4. Pravila. 5. Razmerje med Zvezo in stranko v Ameriki. 6. Stališče Zveze v českem življenju, poroča S. Joe Martinek. 7. Literatura in kolportáža, poroča S. Karl Beranek. 9. Predlogi.

Zastopane bodo vse organizacije česke Zveze v Ameriki. Konferenca se odpravi v soboto, 23. decembra ob 9. dopoldne.

VABILO

Cleveland, O.

Pevski zbor "Zarja", odsek Slov. socialističnega kluba št. 27 priredi dne 24. decembra v Birkovi dvorani, 6006 So. Clair Avenue koncert s sodelovanjem hrvaškega, češkega in finskega socialističnega pevskega zbora.

Ze iz tega je razvidno, da bo program obširen in zanimiv. Nikomur torej ne bo žal, če se udeležijo koncerta. Temu sledi ples.

Pevske produkcije se prično ob pol tih popoldne; začetek plesa ob 7 zvečer. Vstopnina v predprodaji 25c, pri blagajni 35c.

Na obilno udeležbo vabi članstvo "Zarje".

NAZNANILO.

Članom soc. kluba šteje 67 v Springfield, Ill., se naznanja, da se vsi prihodnja klubova seja dne 24. decembra ob 2. uri popoldne na 1123 E. Washington St. Poleg drugih važnih stvari na dnevnem redu tudi volitve uradnikov za leto 1917. Sodrugi, pridite vsi na sejo in vsakdo naj prižene vsaj po enega kandidata. Čim več nas bode, tem bolje.

Jerry Urh, tajnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Ely, Minn.: Zakon o splošni in enaki volilni pravici za državni zbor je bil v Avstriji sklenjen, potrjen in razglašen leta 1907. Kratka zgodovina tega zakona je sledeča: Socialisti, ki so že večkrat zahtevali splošno in enako volilno pravico, so vložili tak predlog tudi meseca avgusta 1905. Ministrski predsednik je bil takrat baron Gautsch. On je na predlog socialistov izjavil, da se bo stopnjema pač tudi v Avstriji volilna pravica reformirala, da pa ne pride do

splošne in enake volilne pravice v tej državi nikdar. Opozicija socialistične stranke se je vsled te izjave napram Gautschevi vladi do skrajnosti poostila. Ta izjava je bila tembolj provokatorična, ker je bil Frane Jožef nekaj časa prej odobril splošno in enako volilno pravico za — Ogrsko. Kristoffy, notranji minister Fejervaryjeve vlade, ki je bila imenovana sredi največjih homatij na Ogrskem, je spoznal, da se ne morejo klike, ki so dotlej vladale, porušiti od zgoraj, ampak da se mora to delo izvršiti od zdolaj. Hotel se je opirati na demokracijo in je zato izdelal načrt za splošno, enako volilno pravico, katerega je potem predložil Frane Jožefu. Posrečilo se mu je prepričati vladarja, da je le s tako radikalno reformo mogoča ureditev notranjih razmer na Ogrskem, in kralj je dal zakonskemu načrtu predsankeijo. — Splošna in enaka pravica naj bi bila torej dobra za Ogrsko, za Avstrijo pa ne! Frane Jožef naj bi bil zanj in proti njej. Boj proti Gautschevi vladi je dobival vse strastnejše oblike, dasi ni takrat še nihče slutil, kako hitro stopi v odločilen stadij.

Koncem oktobra je imela skupna avstrijska socialna demokracija (vse narodnosti) svoj kongres na Dunaju. V dvorani je bil velik mir, ker je ravno govoril Daszynski, ko je nenadoma vstopil dr. Ellenbogen in že pri vratih zaklical: "Konstitucija v Rusiji!" Bilo je, kakor da je električna iskra spreletela dvorano. Za ruske socialne in politične boje je bilo nad avstrijskimi socialisti vedno največje zanimanje. In vsakdo je čutil, da je bil to uspeh ruske revolucije. Avtonatično se zgodilo, da se je Daszynski umaknil z odra, da je bil Ellenbogen vzdignjen na govorniško mesto, in zbor je z nepopisnimi čustvi poslušal poročilo o oktobrskem manifestu. Ruski socialna demokracija stranki se je brzojavno čestitalo, ali obenem je prišlo kakor iz ene glave in iz enih ust: Enaka volilna pravica na Ruskem! V Avstriji pa ne!

Zbor je suspendiral svoj dnevni red in se je konstituiral kot bojna konferenca za splošno volilno pravico. Vse dunajske tovarne so bile takoj obveščene o dogodku in že tisti večer je bila velika demonstracija delavstva na Ringu. Konferenca je sklenila, da se delegati takoj po povratku dogovore s svojimi organizacijami o vsem potrebnem. Po končani konferenci je bil v Sofiensale ogromen shod. V velikanski dvorani ni bilo dovolj stora. Na tisoče delavcev je stalo na prostem. V dvorani in pod milim nebom so govorili govorniki vseh narodov. Potem je bila velika demonstracija, ki se je končala s krvavo bitko s policijo. Podobne demonstracije so spontano sledile po vseh večjih mestih.

Druge konferenca na Dunaju je določila podrobnosti boja, ki se je vodil z nepopisno energijo. Povsod so se vršili shodi, drug za drugim; vse socialistično časopisje je stalo v boju; demonstracije so se neprenehoma množile. Na 22. novembra je bil sklican državni zbor in za ta dan je bila določena demonstracija po vsej državi. Bil je delavnik, sredo, treba je bilo torej ustaviti delo. Zgodilo se je. Po vseh mestih, po vseh industrijskih krajih je bil ta dan štrajk. Počivale so tovarne, prodajalne so bile zaprte. Na Dunaju je korakalo četr milijona ljudi mimo parlamenta: pohod je trajal od 9 dopoldne do pol 3 popoldne. V Pragi je marširalo 150.000, v Krakovu 100.000, v Gradcu, v Testu po 80.000, v mali Ljubljani čez 10.000 delavcev in delavk v sprevodu.

Vtisk je bil nepopisen. V državnem zboru se je sama od sebe za nekaj časa suspendirala seja: poslanci so hiteli na balkon in na rampo gledat sprevod in se niso mogli odtegniti grandioznosti te manifestacije, ki je izrekala: Splošno volilno pravico, ali pa splošen štrajk, tudi če mora dobiti revolucionaren značaj.

In tisti dan je baron Gautsch naznanil v zbornici, da predloži vlada meseca februarja zakon o volilni reformi, ki se bo naslanjala na splošno in enako volilno pravico.

Nazadnjaki so rohnili, zlasti v gosposki zbornici. Očitni so vladali, da se umika terorizmu ulice, klicali so po vojaštvu. Meseca februarja je Gautsch res predlo-

žil svoj načrt. On je potem demisioniral; par dni je bil Hohendlohe ministrski predsednik, a vrnil se je v Trst na svoje namestniško mesto, na krmilo vlade je pa prišel baron Beck. V parlamentu, zlasti v volilnem odseku so se vodila pogajanja in pogajanja. Gladko ni šlo, kajti premagati je bilo treba tisoč odporov. In ko je bila v poslanski zbornici cesta izglajena, so prišle težave z gosposko zbornico, kjer je bila velika večina absolutno nasprotna enaki volilni pravici. Tedaj je Beck izposloval pri cesarju, da je ta povabil "lorda" in jim pihnil na dušo, češ da gre za državno potrebo in za njegovo cesarsko željo. Za gosposke je to tedaj postalo vprašanje monarhične lojalnosti in ker jim je cesar obljubil še nekatere koncesije, se je naposled tudi v gosposki zbornici manjšina izpremenila v večino.

Začetkom l. 1907. je bil zakon v obeh zbornicah v vseh treh čitljivih sprejet in takoj sankcioniran. Še tisto leto so se vršile volitve po novem zakonu.

Ta zakon obsega načelo splošnosti in enakosti, ki pa vendar ni idealno izvedeno. Da se sploh sprejme, je bilo treba raznih kompromisov, ki ga kvarijo. Tako so n. pr. nemški okraj manjši od slovenskih, vsled česar imajo Nemci nekoliko več poslancev, nego bi jim po pravici šlo. Z volilno geometrijo so delavci zelo prikrajšani; na Slovenskem so n. pr. vse okraje tako zrezali, da ne morejo priti delavci v nobenem do večine. Volilna pravica se pričinja s 24. letom, medtem ko jo zahtevajo socialisti od 20. Ženske nimajo volilne pravice. — Boj je torej sicer imel velik uspeh, ampak dokončan ni bil.

Canonsburg, Pa.

Verjemite nam, da ni vredno odgovarjati na take budalosti. Dotičnik je dal s svojo klobasarijo sam sebi izpričevalo, da je duševno revšč; in da so taki radi zlobni, ni nič nenavadnega. Če mu boste pa izkazovali nezasluzeno čast, da boste z njim polemizirali, si bo pa še domisljal, da je bogvekdaj in bogvekdaj. Kdor je bil na shodu s poštenim namenom, je lahko razumel predsednika in poročevalca, zakaj oba sta govorila slovensko in ne kitajsko. Tudi smatramo vsakega dobro mislečega delavca za tako pametnega, da mu ni bilo "previsoko", kar se je tam govorilo: kdor jim to podtika, jih le žali. Mi imamo o delavski inteligenci boljše mnenje. Če je katoliški možakar vse napačno razumel, bo pa morda, ker je pobožen, že še prošil Boga, naj mu da malo več pameti.

Kar se tiče obiteljskih reči, se ne vtkamo vanje. To morajo tisti, ki so prizadeti, sami opraviti, če jim je na tem kaj ležeče. Mi nismo od Boga postavljeni varuhi privatnih razmer, ampak bojvnikji za interese delavskega razreda. — Premislite. Menimo, da boste soglašali z nami.

V Vatikanu so napravili ljudsko štetje. Izkazalo se je, da živi v "papeževi ječi" in na račun cerkvene blagajne 3274 italijanskih in 625 tujih državljanov, ne všteti papežev avcarske gardo, ki šteje okrog 100 mož. Pravijo, da Kristus ni imel toliko služabnikov.

National Reform Association pravi, da imajo Mormoni v Evropi agente, ki nagovarjajo vdove in hčeri padlih vojakov, da naj pridejo v Ameriko, češ tukaj se bodo kmalu lahko omožile. N. R. A. hoče poslati deputacijo k prezidentu Wilsonu, ki naj protestira proti temu početju.

Mormoni in ti reformisti so nam oboji enako "simpatici". A pravzaprav so nam zadnji še bolj zoprni, ker vtkajo vedno svoje nosove v reči, ki jim niso nič mar.

O 7. polku illinojske milice se slija govoriti, ki niso nič primerni svetemu božičnemu času. Ta regiment je v Fort Houston v državi Texas, pripravljen, da prelije vsak čas svojo kri za domovino in za čast ameriške zastave, z drugimi besedami za mehiške interese ameriških kapitalistov. Medtem so družine miličarjev zapuščene in trpe največje pomanjkanje, zlasti sedaj, ko se je z ostro zimo združila nezalislana draginja. Tisti, ki so pogнали milico dol, sede pač za toplo pečjo in drag kruh jim ne dela preglavice. Toda kaj? "Žrtvuj se zame!" je od nekdanj najvišji kapitalistov zakon.

Trinašna deklica.

Iz Moskve se poroča, da je dr. Fr. P. Krasnobajev na zadnje sejo ruskih kirurgov pripeljal šestletno deklico, ki je imela tri noge. Deklica se je rodila z malim a trdim turom v bližini bedrenega vretenca na hrbtani strani. Navidezni tur je rastele polagoma in je časoma postal noga in sicer tretja noga, na kateri so pa bili le štirje prsti. Delovanje te tretje noge, ki visi iz hrbta na medenico, je zelo majhno.

Tiskovna agencija v North Carolina se je obrnila do generalnega pravdnika Gregoryja s prošnjo za sodniško zasledovanje papirniškega trusta, ker je s podražitvijo časniškega papirja zagrešil kaznivo dejanje s tem, da omejuje trgovino in uničuje razna podjetja. Cena papirja je dosegla 7 centov za funt, kar da je naravnost roparsko. Baj se justični oddelek pripravlja na energične korake zoper trust. Ampak zelo dolgotrajno je to pripravljanje.

Radosti življenja.

Radosti življenja so izgubljene, če začenja revmatizem ali nevralgija polniti Vaše dneve z mučnimi holecinami. Toda tu je blaženost: Trimerjev Liniment. Vam nudi takojšnjo pomoč. Jako uspešen je za izpahline, otekline, opeklino itd. Cena 25 in 50 centov po lekarnah, po pošti 35 in 60c. Smatrat kašelji in nahod za malenkost je čisto navadna zmošta, ki povzroči v marsikateri družini toliko žalosti. Trimerjev Cough Sedative je jako zanesljivo zdravilo za kašelji, bolno grlo in nadiho. Cena ista. Jos. Trimer, iz. delovatelj-kemist, 1333-1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Adv.

VABILO NA Novoletno Veselico

Društva Slavije, št. 1. S. N. P. J.
KATERO SE VRŠI DNE 1. JANUARJA 1917.
V DVORANI PILSEN AUDITORIUM
Na 1657-1659 Blue Island Avenue, blizu 18. ulice
Začetek točno ob 2 uri pop.
Zopetna novoletna veselica društva "Slavije", šteje 1. S. N. P. J. hudo nudila slovenskemu občinstvu najlepše zabave in vselega razvedrila z raznovrstnimi saljivimi točkami, pri katerih se bodo dala krasna darila. Saljiva poroka: prvo žensko darilo: zapestnica v vrednosti \$6.00; drugo: moški preston za znakom S. N. P. J. \$6.00; tretje: ženski lavalier \$5.00. — Pri plesu za evetlice bo daril v vrednosti \$5.00. Pri oranznem plesu bo tudi daril v vrednosti \$5.00.
Slovensko občinstvo iz Chicaga in okolice je v ljudno vabljen, da se udeleži v največjem številu. In tako preblijemo spominski dan Novo leto, srečni in zadovoljni, v veseli družbi. Kličemo veselo na svidenje in srečno NOVO LETO.
ODBOR.

VABILO.
Kam gremo pa na "Novega leta" dan?
Seveda, na plesno veselico
katero priredi.
Društvo "Zavedni Slovcnee" št. 4. S. D. P. Z.
v Lloydell, Pa.
V DVORANI SV. PETRA IN PAVLA.
—Pričetek ob 2 uri popoldan.—
Igrala bode hrvatska tamburaška godba.
Vstopnina za moške 50c, dame proste.
Za dobro postrežbo bode skrbel za to izvoljeni
ODBOR.

Ustavite vaš KAŠELJ

predno se dobro popirne vašega ustroja. Zmanjšajte napade ter utekate razdraženje z rabo

SEVERA'S Balsam for Lungs

(Severova Balzama za Pljuča). Kmalu bote priznali vrednost tega zdravila pri zdravljenju kašlja, prehlada, hripavosti, krčevite davice, vnetja sapnika, in bolnega grla.

Cena 25 in 50 centov.

Ako dvomite naše besede, čitajte sledeče pismo, katero smo pred kratkim prejeli in katero potrjuje kar mi trdimo: "Hodem vam naznaniti, da je Severov Balzama za Pljuča zelo uspešno učinkoval. Takoj po prvem vstopku so se moji otroci božje počutili. Pomagal jim je odpraviti kašelji in preprečil je tudi nadaljnje napade. Rabili smo ga tudi v slučaju oslovskega kašlja pred dvema leti ter je tudi pomagal."
J. Kowalski, Cutchogue, N. Y.

Kadar potrebujete zdravila, vprašajte za Severova v lekarni. Glejte da dobite tista po katerih povprašujete. Zavržite nadomestive. Ako jih ne morete dobiti v lekarni, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

ZA IZOBRAZBO.

Razširite svoje znanje! Poučite se o socializmu! Razvedrite si duha! "Proletarec" ima v svoji književni zalogi sledeče knjige in brošure. Pošljite naročilo še danes:

Maksim Gorki: Mati, mehka vezba	\$1.00
Upton Sinclair (poslov. Jos. Zavertnik in Iv. Kaker): Džungel. Povest iz čičaskih klavnic	75
Enrico Ferri: Socializem in moderna veda	50
Proletariat	10
Ethin Kristan: Nevadni socializem	10
Kdo uničuje proizvodnjo v malem	10
Socializem	10
Socialistična knjižnica, 2 zvezka in "Naša bogatstva"	10
Kapitalistični razred	10
Vojna in socialna demokracija	15
Prof. Wahrmond (poslov. A. Kristan): Katoliško svetovno naslranje in svobodna znanost	25
O konsumnem društvih	10
Zadruga prodajalna ali konsum	05
Kako je lep vojaški stan. (Poljudne zbirke "Več luči" 6. snopč.)	10
Katoliška cerkev in socializem	10
Spoved papeža Aleksandra	10

Vse te knjige in brošure pošljemo po: dve presto.

PROLETAREC,

4008 W. 31st St.

CHICAGO, ILLINOIS.

Opreznost! Varnost!

Ako hočete poslati denar vašim dragim v staro domovino in če želite, da bi vaš denar varno prišel, da se vaš denar ne izgubi in pride gotovo v prejemnikove roke, potem morate vedeti da,

DENAR V STARO DOMOVINO

varno, hitro in točno, potom pošte in BRZOJAVNO z dobro garancijo in po najnižjih dnevnih cenah, pošilja pod državnim nadzorstvom poslujoca

KASPAR STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.

katera je pod državnim nadzorstvom.

Kapital, prebitok in uloge \$6,500,000.00.

Vabilo na veselico

katero priredi

"Zveza slov. izob. Doma" na Franklinu, Pa.
dne 30 decembra 1916.

Začetek ob 7 uri zvečer. :: Vstopnina za moške \$1.00
Dame proste.

Uljudno se vabiljo cenjeni rojaki in rojakinje, da se veselice udeležijo.

Za dobro postrežbo skrbel bode ODBOR

Delničarjem Jugosl. Del. Tiskovne Družbe NA ZNANJE!

V smislu zakonov države Illinois in seje direktorija dne 5. decembra 1916 se vrši v petek dne 12. januarja 1917 ob 8 uri zvečer v prostorih upravnistva Proletarca, 4008 W. 31st St.

IX. redni občni zbor delničarjev Jug. delavske tiskovne družbe s sledečim dnevnim redom:

1. Otvoritev zbora po predsedniku;
2. Volitev odbora za pregledanje pooblastil;
3. Volitev predsednika za občni zbor;
4. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
5. Poročila tajnika, blagajnika in drugih odbornikov;
6. Poročilo upravitelja in urednika;
7. V korist družbe;
8. Urejevanje in agitacija za list;
9. Razno;
10. Volitev direktorija za leto 1917;
11. Razpust zbora.

Delničarji, ki iz enih ali drugih vzrokov ne morejo prisostvovati občnemu zboru, naj pošljejo svojim zaupnikom pooblastila, da jih na zboru zastopajo. Vsaka delnica ima en glas.

Za Direkt. Jugosl. Del. Tisk. Družbe

F. J. Aleš, tajnik.

Po svetu.

Med ameriškim in mehiškim zastopniki so bila dlje časa v Atlantic City pogajanja zaradi ureditve mehiške situacije. Po vsakovrstnih težavah je bil protokoliran dogovor, v katerem so bile tudi določbe o nadaljnjem vztrajanju ameriških čet v Mehiki. Sedaj javljajo, da Carranza ni odobril tega dogovora in v Washingtonu izjavlja, da niso presenečeni vsled tega. Komisija bo imela sedaj še zaključno sejo, da sklene, ali se konference nadaljujejo ali prekinijo. Za opravičbo Carranze se navaja, da ni mogel ravnati drugače, ker bi ga bili njegovi pristaši zapustili, če bi bil oficijelno odobril, da ostanejo ameriške čete še nadalje na mehiških tleh.

Pruska svoboda na Poljskem je že na delu. Kakor poročajo iz Varšave, sta bila dva socialistična občinska svetovalec, katerih eden je predsednik strojske organizacije, aretirana "iz neznanih vzrokov." Taki neznanzi vzroki so nam iz dobe ruskega sistema dobro nani; čim bolj so vladi neprijetni, tem rajša molči o njih. Ampak Nemčija je osvobodila Poljsko!

V starem veku je imel oče na Grškem pravico sprejeti novorojeno dete, ali ga pa ubiti. Tega v naši družbi ni več; ubijanje otrok je prevzel kapitalizem.

Bukarešt nima za zaveznike nobene strategične vrednosti. Kajpada ne. Zanje nima sedaj sploh nobene vrednosti. Ampak vprašajte Maekensena!

Londonski "Express" trdi, da so bili v Hamburgu 7., 8. in 9. dec. veliki nemiri, pri katerih je bilo čez 1000 oseb ubitih in ranjenih. — Iz Hamburga so se že večkrat poročali izgrede. Resnice je sedaj težko izvedeti, četudi pravi Express, da so njegove informacije zanesljive.

Dunajska "Neue Freie Presse" je imela dne 13. novembra sledeče poročilo: Iz Stockholma javljajo, da so se ponoči od 2. na 3. novembra v Petrogradu izvršile aretacije, ki so bile v zvezi z neko politično afero. Med aretiranimi je neki član državnega sveta, neki general izven službe in več odvetnikov. Pričakujejo se nadaljne aretacije. Baje je kompromitiran neki član kabineta. Skrivnostna vest, četudi ni taka, da bi človek od čuda sklepal roke nad glavo. Da aretirajo kakšnega generala in da je kakšen minister kompromitiran, se zgodi večkrat na Ruskem. Zgodi se časi tudi v drugih deželah. Toda kakšna je tista "politična afera"? Kaj se godi sploh doma na Ruskem? To bi bilo zanimivo vedeti. Politične afele so lahko vsakovrstne. Ali je bila ta morda taka, da se je moral zaradi nje Sturmer umakniti Trepovu?

Vir narodne svobode je narod; kralj ali cesar je njen zamašek.

Želja in volja ni vseeno. Za voljo je treba moči.

Blizu Berlina je vlak ubil devetnajst žen, ki so delale na prosti. Kdo bi si bil znal pred vojno predstavljati žensko pri takem delu? In sedaj jih ubijajo vlaki!

Avstrijski nadvojvoda Karl Stefan je določil za regenta v Varšavi in naj postane po vojni poljski kralj. — To je pečat na "svobodo", ki sta jo Nemčija in Avstrija prinesli Poljakom.

Na Francoskem se je ustanovil odbor, ki hoče nabirati ženske za prostovoljno vojno službo. Seveda ne na bojni fronti; ampak vojnega dela je vsake vrste. Predsednica odbora je madame Emilie Bontroux. Oklepi so že izdani. Delo tega odbora ima pač enak namen kakor zakon o prisilnem delu v Nemčiji. Ženske naj prevzamejo čim več dela, ki ga sedaj opravljajo moški, da bo mogoče poslati te na bojišče.

V stari Kartagi so si ženske odstrigle lase, da so dobili vojaki trakove za svoje loke. Če ne bi bilo dandanes pušk in topov, ne bi vlade čakale na tako požrtvovalnost. Ženski lasje bi bili že davno konfiscirani kakor zvonovi in kuhinjske posode.

Glasoviti belgijski pisatelj Maeterlinck je bil povabljen v Madrid, da bi bil tam govoril. Prišel je govoril pa ni. Ministrijski predsednik Romanones mu je dejal, da to ne gre, češ da je član vojskujoče države, Španija pa nevtralna. Včas je tudi nevtralnost nazadnjaška.

Kruh je božji dar. Ampak kdor ga hoče jesti, mora delati za kapitaliste.

Ameriško-danska kupčija za zapadno-indijske otoke se je razdrila. Pri splošnem glasovanju na Danskem je bila večina zoper prodajo. Kakor je znano, so ponujale Zedinjene države 25 milijonov dolarjev za otoke; danska vlada je bila zadovoljna s kupčijo in tudi v parlamentu je bila večina zanj. Na splošnem glasovanju je torej sedaj propadla. Očitno je tu odločevalo čuvstvo; kajti stvarne koristi ima Danska od teh otokov prav malo, pač pa ji nalagajo skrb in povečavajo njen vojni proračun. Ali kakor je videti, ne oddaja narod rad tega, kar ima.

Svedske vesti naglašajo z vedno večjo odločnostjo, da je položaj na Ruskem kritičen. Zaradi pomanjkanja živil je bilo v Petrogradu že mnogo krvavih nemirov; tudi štrajki se pogostoma pojavljajo, toda vlada si pomaga s tem, da vtačne štrajkarje vedno med vojake in jih pošlje na fronto. "Svenska Dagbladet" se sklicuje na priče, ki buje zatrjujejo, da je na Ruskem kmalu pričakovati važne dogodke.

Cesar Karl je izdal sledeči vojni ukaz: "Z božjo pomočjo in s pomočjo naših zveznikov smo ustvarili tak položaj, da ne more biti več dvoma o naši končni zmagi. Z željo, da bi vrtili našemu ljudstvu, ki je v resni dobi tako junško vztrajalo, blagoslov miru, smo storiili jaz in moji visoki zavezniki poizkus, da bi dosegli časten mir. Vsegamogočnega molim, da bi blagoslovil ta korak, toda prepričan sem, da se boste z enako hrabrostjo borili dalje, dokler ne bo mir dosežen, ali pa sovražnik popolnoma poražen." Z božjo pomočjo smo poklali toliko in toliko sovražnikov. ... Zdi se nam, da bi bil veliko bolj pobožno, če ne bi mešali Boga v to krvavo igro. Toda Karl je sedaj cesar, in posledje bo vsaka druga beseda iz njegovih ust "Bog."

Z največjo napetostjo se pričakuje danes govor angleškega ministrskega predsednika Lloyd Georgea v parlamentu. Odkar je prišel na svoje sedanje mesto, še ni imel prilike, da bi bil javno govoril in nekaj časa je bilo dvomljivo, če pride še danes do tega, ker je bilo njegovo zdravstveno stanje slabo. Sedaj javljajo telegrame, da bo govoril. Splošno se sodi, da bo označil stališče angleške vlade z ozirom na nemško mirovno ponudbo. Nobenega oficijelnega glasu ni došel; vendar pa sodijo v Londonu, da bo zahteval od Nemčije drugo izjavo, ki naj označi njene pogoje, preden se more govoriti o pogajanju.

V Londonu naglašajo, da je Anglija dala svojim zaveznikom teden časa, da so mogli neodvisno od nje izraziti svoje nazore. Vendar pa čuti vsakdo, da je največ odvisno od Anglije. Če je bila v začetku vojne njena armada tako slaba, da skoraj ni prihajala v poštev, ima danes na bojišču nekoliko milijonov mož, ki igrajo v strateških računih veliko vlogo. Na morju je njena brodogradnja prva sila. Povrh tega je pa Anglija glavni finančni faktor. Njena beseda odločuje danes v svetu zaveznikov, in zato ne pomenijo vsi govori, kar smo jih slišali tekom tedna, toliko, kolikor Lloyd George, ki se pričakuje danes.

Socializem ni le želja po miru, ampak glavni pogoj svetovnega miru.

Kdor ne veruje v socializem, ne veruje v razvoj in ne veruje v človeštvo.

Socializem ne pravi o sebi, da je cilj vseh ciljev, ampak začetek novega življenja je.

Sedež rumunjskega zunanjega ministrstva je preložen v Petrograd; ostala rumunjska ministrstva ostanejo začasno v Kijevu. Baje bo tudi rumunjski parlament sklican v Petrograd. Tako je sedaj vsa Rumunija takorekoč v Rusiji.

Najmučnejše vprašanje pri vsem tem je: Ali je bil poraz Rumunije res iz vojaških razlogov nezogiben? Ali ga ni bolj zakrivila diplomacija, kakor strategija? Mnogo je razlogov za to mnenje, in dokler bodo narodi prenašali tajno diplomacijo, se bo vedno ponavljala tak sum.

Iz Rima poročajo, da je Nemčija ngrosila papeža in Zedinjene države, naj store od svoje strani mirovne predloge.

Kraljevska grška vlada je, kakor poročajo iz Aten, sprejela ultimatum zaveznikov, ki zahteva, da zapusti grška armada tiste kraje, v katerih operirajo zavezniki. V odgovoru pravi vlada, da hoče s tem podati zaveznikom dokaz, da jim ni sovražna. Obenem prosi, naj prenehajo z blokado Grške, češ da razburja to grško javno mnenje proti njim. Zavezniška politika na Grškem je nasilna, kraljevska je pa dvorezna.

Vedno več vojaških strokovnjakov v Zedinjenih državah zahteva vojno obvezno službo. Z eno nogo je Amerika stopila v militarizem, in zdaj jo vlečejo še za drugo.

Najnovejši: Humbuski trust, V New Yorku ustanavljajo resnično "Billy Sunday Corporation". Tudi Rockefeller je zraven. Norost gre v klasje, ampak ta norost izvrstno služi kapitalizmu.

Ukradi ljudstvu sto milijonov; potem mu "daruj" pet milijonov, pa boš dobitnik.

Če so na svetu volkovi, ne sledi iz tega, da jim je treba dobrovoljno prepuščati ovce.

V socialistični družbi bo vsaka koristna iznajdba blagoslov za vse ljudstvo.

S slabimi spisi strupiti ljudi ni nič manjši zločin, kakor strupiti jih z arzenikom ali ciankalijem.

V Berlinu so izdali nov izkaz o pomorskih izgubah zaveznikov. Statistika obsega tudi podvodne ladje, ne pa pomožnih, ki so bile predelane iz trgovskih ladij. Po tem izkazu so izgubili: Anglija 133 bojnih ladij s skupno nosnostjo 563.200 ton, Francija 29 ladij s 53.900 tonami, Italija 20 s 63.000 tonami, Rusija 16 s 54.800 tonami, Japonsko 4 s 9.100 tonami.

V Italiji je izšel dekret, ki prepoveduje za dva tedna izdelovanje vseh slaščic, tort, kolačev. Tudi pošiljanje takega blaga po pošti ali železnici je prepovedano. V gostilnah se ne sme nobenemu gostu dati več kakor ena mesna jed.

V Felixdoru blizu Dunajskega Novega mesta je po vesteh, prihajajočih čez Kodanj, ponoči 16. decembra nastala eksplozija v smodnišnici. Stiranajst oseb je bilo takoj ubitih, 71 pa ranjenih. — Med Felixdorm in Dunajskim Novim mestom so velike naprave in skladišča za eksplozivne snovi, ki so na enako slabem glasu, kakor v Ameriki tovarne Du Pont Powder Company. Ze pred vojno, zlasti leta 1912 in 1913, so se tam pojavljale katastrofalne eksplozije, ki so zahtevale mnogo človeških žrtev. Najbrže so sedaj tudi v teh tovarnah deloma zaposlene ženske.

Na Angleškem imajo ministrsko krizo. Kako bo sestavljena nova vlada, se še ne ve.

Wilson računa, da se je narodno bogastvo v Ameriki v času njegove administracije pomnožilo za 40 milijard dolarjev. To je verjetno. Vpraša se le, v čigave žepe so šle te milijarde.

Velike bojne ladje, ki jih je Amerika naročila, bodo vsaka za tri milijone dražja, kakor je bilo preračunano. — Saj ima ljudstvo dovolj denarja!

Dve tretjini odraslih moških delavcev v Zedinjenih državah imajo plače, ki ne presegajo 15 dolarjev na teden.

Polovica ženskih delavk v Ameriki ne zasluži več kakor 6 dolarjev na teden. Mnogo jih je, ki zaslužijo manj.

Neprestani naval lankavih pohval.

Iz novembarskega kupa zahval, posvečenih Trinerjevemu Ameriški Gremu Gremu Vnu, naj navedemo samo dve pismi: "Vaše zdravilo je izvrstno. Rabinio ga ne prestanem v naši družini", piše ga Mary Veverka iz Wilsona, Kans. "Vaše Ameriški Gremo Vno je jako dobro in priporočam ga ob vsaki priliki svojim prijateljem," nam piše Mr. Peter Jarič, 889 Manitoba Ave., Winnipeg, Man., Canada. In zares je najboljše zdravilo za zaprtje glavobol, nevroznost, slabo slast in pomanjkanje energije, izpremembo življenja, splošno oslabelost. Cena \$1.00. Po lekarnah, Josip Triner, izdelovatelj-kemist, 1333-1339 S. Ashland ave., Chicago, Ill. Adv.

Central Hotel

Conemaugh, Pa.

Fred. Mosebarger,
LASTNIK.

Ako želiš čitati najnovejšo in dobre novice, potem se naroči na "Milwaukee Leader" največji socialistični dnevnik vzhodno od mesta New York. Stane 25c na mesec. Milwaukee, Wis.

Ema najboljše socialistični revij v angleškem jeziku v Ameriki je: "INTERNATIONAL SOCIALIST REVIEW." — Izhaja mesečno in stane \$1.00 na leto. — Naslov: Int. Soc. Review, 841 N Ohio St., Chicago, Ill.

MODERNA KNIGOVESNICA

Okusno, hitro in zredno delo za privatnike in družva. Sprejeto imamo naročila tudi izven mesta. Imamo moderne stroje. Nalagane in poštna postrežba.

KRATJE HOLAN,
1633 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

CARL STROVER

Attorney at Law
Zasluži na vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.

St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in rane. Zdravila preiskava brezplačno. — Zdravila iz zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 po popl., od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeti bolniki naj pišejo slovensko.

Moderno urejena gostilna

VILLAGE INN
s prostranim vrtom za izlete
MARTIN POTOKAR,
Ogden Ave., blizu cestno železnice postaje, Lyons, Ill.
Telefonska številka: 224 m.

Dr. Richter's Pain Expeller

za revmatične bolečine, za bolečino otrpnosti, za bolečino pov in mišic.

Pravi se dobi le zavrtku, kot ve kaže ta slika. Vzemite ga, ali nima na zavrtku naše trdne snovi — Sldro.

25 in 50 centov vseh lekarnah, ki ga naročijo ali ga pošljete od

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington Street,
New York, N. Y.

James F. Stepina,
predsednik.
Christian R. Walleck,
I. podpreds.
Emanuel Beranek,
II. podpreds.
Adolf J. Krassa,
blagajnik.

Ravnatelj: Michael Zimmer, nadzornik Emanuel Beranek, Dr. Anton Blank, John Pusk, A. V. Gering, John C. Kraus, Ernest Kunde, James F. Stepina, C. R. Walleck

Ameriška Državna Banka

1825-27 Blue Island Avenue, blizu 18-ste ulice, CHICAGO, ILL.

Glavnica in prebitek ... \$500,000.00

ODPRTO: Pondeljek in v četrtek do 8½ zvečer vse druge dneve pa do 5½ popoldan

Pošiljamo denar v stari kraj brzo in točno.

POZOR!
Zaradi nepričakovane naglega dvigovanja in nestalnosti kronske vrednosti, nemogoče je določiti stalno ceno, ali vse naše cene bodo računane po najnižjem dnevnem kursu. Uprajte ali pišite po cene.

Obsejni denarni premet in nizke cene. Vse pošiljave garantirane.

Direktna zveza s Prvo Hrvatsko hranilnico in posojilnico v Zagrebu in njenimi podružnicami.

Pošiljamo denar vojnim vjetnikom v Srbijo, Rusijo, Angleško in Francosko.

Govorimo vse slovanske jezike.

Naivečja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
271f South Millard Avenue,
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoni. Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ
324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

NOVA IZBIRA, NOVE CENE!

Slovenskih grafonskih ploč imam v zalogi le še par sto. Naročite, dokler ni prepozno! Tudi nekaj zlatnine še imam. Požurite se, dokler mi zaloga ne poide!

Anton J. Terbovec,
P. O. Box 1 Cicero, Ill.

LOUIS RABSEI

moderno urejen salon
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto \$3.00, pol leta pa \$1.50.

Vstanjajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Ne igray se z zdravjem!

Zdravje je več vredno ko bogastvo. Ako se počutiš dobro, nikar ne spravljaj v nevarnost svojega zdravja s tem, da poskušaš raznovrstne alkoholne grenčice, ki ne oslabe samo krvi, marveč veči ali manj uničujejo krvne celice. Kri je takorekoč reka, ki ti daje dragoceno življenje. Ona se pretoka po arterijah in žilah in prinaša hrano vsaki posamezni celici in okrepuje vse telo. Istočasno odstranja nepotrebne snovi, ki se prehitro zbirajo, in pokončuje raznovrstne bacile. Radi tega se treba ogibati vsega, kar bi oslabilo in storilo nezmerno krvne celice. Edinole silna, močna krvna telesa so sposobna, da izvršujejo namen, ki ga imajo, namreč: Ohranjati in varovati. Čisto naravno vino jim nikakor ne škoduje. "Ono okrepuje živčni sistem in usposablja telo, da izvršuje svoje glavne namene", pravi dr. Armand Gauthier, član francoskega zveza, v svojem predavanju, ki ga je imel pred zdravniško komisijo v Parizu.

Trinerjev Ameriški Elikvir iz Gremkega Vina.

To sredstvo, s kojim se nobeno primerjati ne da, je sestavljeno iz rastlin, korenin, ki so priznane zdravniške vrednosti, in iz naravnega, čistega, popolnoma zrelega vina. Nima nikakih kemikalij ali strupov. Pospešuje prebavo, okrepuje organe, jih oživlja in daje moč živcem. Pomaga pri

ZAPEKI VETROVIH NAPENJANJU GLAVOBOLU

bitro in sigurno. Odkloni kratkoma vse ponaredbe, ki žro samo denar! Naše načelo je, da izgotovimo sredstvo, ki je dobro, ki pomaga — in naša cena ostane — naj se cene tvarin, posebno vina, še tako dvigajo — vedno iste: \$1.00. — PRI VSEH DRUGISTIH.

Sedanji letni čas pripelje seboj raznovrstna nezaželena gosta, posebno revmatizem in nevralgijo. Ali veš, kako jih sprejeti? Najbolji način je, da rabiš TRINERJEVO OBLIZ. Ki je izvrstno zdravilo, ako te boli vrat, ako imaš otekline, razpokline itd. Cena 25 in 50c, pri vseh drugistih, po pošti 35 in 60c.

Pri vseh boleznih, ki so spojene s kašljem, rabi Trinerjevo zdravilo za kašelj (TRINER'S COUGH SEDATIVE), cena 25 in 50c, po pošti 35 in 60c.

JOS. TRINER
kemik izdelovalec,
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.